

*Yıldız Tuncer:
Sokaktan Eve*

*Tan Oral: Kedice
Bir Miyavlama
Denemesi*

*Sahika Tekand'ın
Şişmanı*

*Mısır'ın Kutsal
Kedileri*

*Mustafa
Arslantunalı:
Hayvan Deneyleri*

*Bilge Karasu:
Cinayetin Azı Çoğu*

*Ahmet Tahiroğlu:
Kısırlaştırma*

Kedi Hakları Bildirgesi

1.

Bütün kediler özgür ve eşit haklara sahip olarak doğarlar ve daima öyle yaşarlar. Ciğercinin kedisi ile sokak kedisi arasındaki farklar, kedilerin sahiplerinde ya da sahipsizliklerinden doğan farklılıklardır. Hiçbir kedi Sahibinin, yukarıda belirtilen özgürlüğe aykırı bir şekilde kedisinden kayıtsız şartsız itaat bekleme hakkı yoktur.

2.

Sahibinin kediye bağımlılığı, kedinin nankörlük olarak adlandırılabilir. Bağımsızlığını zedeleyecek bir karşılıklılık için gerekçe olarak kullanılamaz.

3.

Her kedinin ve kedi topluluğunun doğal ve zaman aşımına uğramaz hakları, Hürriyet, Züriyet, Güvenlik ve Zulme karşı direnmedir.

4.

Bu haklardan sadece Züriyet, koşullara bağlı olarak ve veteriner aracılığıyla kısıtlanabilir.

5.

Bir tür hayvan olan insan, bir başka tür hayvan olan kedinin hayvanlığına, varoluşuna ve haklarına saygı duymak zorundadır.

6.

İnsanın kendi türüne reva gördüğü aşağılayıcı ve kötü davranışlar, kedi-insan ilişkisi için şu ya da bu şekilde bir ölçüt olarak kullanılamaz.

7.

Bir kedinin öldürülmesi bir 'biocide', yani yaşama karşı işlenmiş bir suçtur. İster kişilerce, isterse belediye vb. kurumlarca yapılsın, çok sayıda

kedinin topluca öldürülmesi bir 'genocide' (soykırım), yani türe karşı işlenmiş bir suçtur.

8.

Sokak kedileri de dahil bütün kediler insanlara tarafından gözetilmeli, bakılmalı ve korunmalıdır. Hiçbir kedinin yaşama, avlanma, uyuma, oynama vb. temel haklarına insanlarca engel konamaz.

9.

Eğitim ya da eğlence; her ne sebeple olursa olsun, hiçbir kediye işkence yapılamaz.

10.

Kediler herhangi bir işe koşulamazlar, fare ya da sinek avlamak gibi 'doğal' görevleri için dahi zorlanamazlar.

11.

Kedilerle insanları birarada tutan bağ, silinemez ve ortadan kaldırılamaz bir 'dirim ortaklığı'dır.

12.

Dirim ortaklığı, sadece kediler için değil, tüm 'şehir hayvanları' ve vahşi hayvanlar için de geçerlidir.

13.

Kedilere duyulan sevgi, öteki evcil hayvanların aşağılanmasına, hor görülmesine yol açacak bir kedi şovenizmini içeremez.

13+1

Kedi hakları konusunda öteki maddeler, insan hakları beyannamesinden ilham alınarak türetilir. Ancak insan haklarının çiğnenmesi, kedi haklarının önüne alınması ya da 'gereksiz' görülmesi için gerekçe oluşturamaz.

Kedi'dekiler

Ayşe Abla.....	4
Kedi Falı.....	6
Veterinere Soralım.....	8
Damdan Dama.....	10
Kedinin Seks Hayatı.....	14
Öget Öktem	
Kısırlaştırma.....	17
Sokaktan Eve.....	20
Yıldız Tuncer	
Kedice Bir Miyavlama Denemesi.....	24
Tan Oral	
Yağmur Altında Bir Kedi.....	28
Ernest Hemingway	

Günlerden Bir Gün.....	31
Mısır'ın Kutsal kedileri.....	33
Kediler Şehri Miciopolis.....	35
Neslihan Rugancı	
Şahika Tekand'ın Şişmanı.....	36
Herşey İnsan İçin.....	38
<i>Nereye Kadar?</i>	
Mustafa Arslantunalı	
Cinayetin Azı Çoğu.....	41
Bilge Karasu	
Şehir Paryalarına Destek	
Olanlar da Var.....	46
Ozan Sağdıç	

şubat
mart
1992
dönemi

BİLAR PROGRAMLI
SEMİNERLER
A.Ş. İSTANBUL ŞUBESİ DİZİSİ

NECİP ÇAKIR	Türkiye Ekonomisinin Güncel Dinamikleri
ÖMER LAÇİNER	80'li Yıllar: Yeni Bir Çağa Geçiş
ÇAĞATAY ANADOL	Bir Kitabı Seyretmek
NİHAT İLERİ	Oyunu Oyuncularla İzlemek
ARŞALUYS KAYIR	Cinsellik: Eleştirel Bir Yaklaşım
SAFFET MURAT TURA	Psikanaliz ve Ötesi
ALİ AKAY-AHMET SOYSAL	İstanbul'u Dinliyorum
ORUÇ ARUOBA	Herakleitos
GÜLNUR SAVRAN	21. Yüzyılın Eşiğinde Marksizm
DOĞAN ŞAHİNER	Dilbilimsel Felsefe
İHSAN BİLGİN	Avrupa'da Şehirleşme Sorunları ve Stratejileri
İSKENDER SAVAŞIR	Şehirlerin Sesleri: İstanbul-Ankara-İzmir
DENİZ TÜRKALİ	Oyunculuk
MUSTAFA ARSLANTUNALI	Bilgisayar Nasıl Düşünür?
İBRAHİM EREN	Hristiyanlık Tarihine Eleştirel Bir Yaklaşım

BİLAR
A.Ş. İSTANBUL ŞUBESİ

3 Şubat'da Yeni Yerimizdeyiz!

İstiklal Cad. Zambak Sk. No. 4/7 80080 Beyoğlu-İstanbul

Tel: 249 42 86 - 252 81 34 Faks: 252 81 34

KEDİ

Kedi'cilerden

Kedi, Türkiye'nin ilk kedi dergisi,

Kedi, hayvanları seven, evinde kedilerle (köpeklerle de) arkadaşlık eden, onları kuyruğuna teneke bağlanacak, oyun nesneleri olarak görmeyen hayvan dostları için...

Kedi, sadece ev kedileri ve onların sahipleri için değil, aynı zamanda sokak kedileri, hayatını insanlarla paylaşan bütün "şehir hayvanları" için çıkıyor. Bunun içindir ki, kapağında "**şehir hayvanları ve insanları dergisi**" ibaresi var.

Çünkü şehirler sadece insanlara ait değil. Çünkü çok uzun zaman önce kendimize alıştırdığımız, kendilerine alıştırdığımız, evcilleştirdiğimiz başka birtakım canlılar, atalarımız daha ilk şehirlerini kurmadan önce de bizimleydiler...

İnsanların arasında kedilerin, köpeklerin, atların her zaman yeri oldu, şimdi beton kulelerin gökyüzünü kapattığı dev kentlerin

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İskender Savaşır

Genel Yayın Yönetmeni
Mahmut Kurdoğlu

Yayın Koordinatörü
Sevda Kılıç

Yayın Kurulu
Tansel Emanet • Sevda Kılıç • Mahmut Kurdoğlu • Najla O. Kurdoğlu • Sema Ögünlü • İskender Savaşır

Kapak Tasarım
Yılmaz Aysan

Danışmanlar
Mustafa Arslantunalı • Bilge Karasu • Veteriner Hekim Ahmet Tahiroğlu

Montaj
Turgay Tekatan

Renk Ayrımı
Ağaçkakan LTD.

Baskı
Boyut Matbaası

Dağıtım
GAMEDA

Çorbada Tuzu Olanlar
Coşkun Ak • Murat Bulut Aysan • Balaban Cerit • Ragıp Duran • Ferda Erdinç • Deniz Geliş • Selçuk Kıran Ayşe Nur • Tan Oral • Zeliha Osseiran • Öget Öktem • Orhan Özdemir • Müge Özşirvan • Neslihan Rugancı • Ozan Sağdıç • Şahika Tekand • Esat Tekand • Merih Tevz • Leyla Tiryakioğlu • Gül Tuna • Yılmaz Tuna • Yıldız Tuncer • Zehra Türe

Çorbaya Kuyruğu Batanlar
Haydut • Kaplan • Tedi • Zeze

Abone
Yıllık 50.000 TL. Yurtdışı Abone 15 Dolar veya Karşılığı Türk Lirası Yapı ve Kredi Bankası Beşiktaş Şubesi Hesap No: 057848-4

Adres
Herşey Yayınları, Klodfarer Cad. Dostlukyurdu Sk. Hacıbey Apt. 10/7 Sultanahmet 34400 İstanbul
T e l: 518 83 76 • F a x: 518 83 75

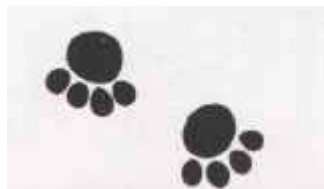

sıkışıklığı, insanların hayatında insanlardan ve cansız nesnelere başka bir şey olmamasını mı gerektiriyor?

Binlerce yıldır biz insanlarla birlikte yaşayan, bizlerle birlikte -bize göre- değişen, kimi zaman yalnızlığımızı, kimi zaman mutluluğumuzu paylaşan kediler hakkında, başka hiçbir yerde bulamayacağınız herşey bu dergide yer alacak...

Dahası, bu dergide siz de olacaksınız: Okurlarından **Kedi'ye** gelecek her türlü katkı, bizi mutlu edecektir. Yarı amatör olarak yayına hazırlanan, iki ayda bir yayımlanan **Kedi**, hayvan seven herkesi, dergiye katılmaya davet ediyor: Ne dersiniz, kedilere, köpeklere, hayvanlara ve insanlara duyduğunuz aşkı, biraz da **Kedi'de** dile getirmek nasıl olur sizce?

Bu, sadece Kedi'yi okumaya, ona abone olmaya davet değildir; Kedi'ye, yazı, çizi, fotoğraf, reklam ya da doğrudan mektup yoluyla katkıda bulunma çağrısıdır...

Ayşe Abla

"E skiden ahşap evler vardı. Ahşap evlerde fareler vardı. Çöpler teneke kutulara konuluyordu. İnsanların kedilere ihtiyaçları vardı. Bugün modernleştik. Artık günlük yaşamda kedilere ihtiyacımız yok. Neden besleyelim ki onları?"

Ayşe abla böyle karşıladı bizi Arnavutköy'de ki bahçeli evinde. 1960-70 yılları arasında Mummer Karaca tiyatrosunda oyuncuymuş. Lüküs Hayat, Senatür, Lahmacun Cumhuriyeti, Demirel'e Söylerim, Yetim İstanbul, Cibali gibi oyunlarda oynamış. Sonra evlenmiş. "Evlendim de iyi halt ettim" diyor. Evlenince çoluk çocuk karışmış işin içine, tiyatroyu bırakmış. Bebeği biraz büyüyünce, turneleri yok diye Şehir tiyatrolarında yeniden mesleğe devam etmek istemiş. On senesini göz önünde bulun-

durmadan, en alt kadrodan başlatmak istemişler işe. Küskün ayrılmış tiyatro yaşamından. Şimdilerde Arnavutköy'de bahçeye açılan dairelerinde kedileriyle birlikte, kendiyile barışık bir yaşam sürdürmekte. Geçirdiği ameliyata karşın, evinde yedi kedisi var, bahçedekilerle birlikte sayı galiba yirmiye çıkıyor.

"Bir kediyle başladım işe. Sonra bahçeye aç kediler gelir oldu. Onların aç kalmasına dayanamazdım. Ben besledikçe onlar geldi. Daha sonraları da kedilerinden kurtulmak isteyenler bir bir bırakır oldular kedilerini benim bahçeme sessiz sedasız, hiçbir şey söylemeden."

Bir insanda böylesi bir kedi tutkunluğu nasıl başlamış olabilir? Herkesin kendince bir öyküsü vardır elbet. Ayşe ablanınki oldukça sade.

"Babam çok sert bir insandı. Hayatta bir tek bana karşı zaafı vardı. Bir gün enfarktüs geçirdi ve hastaneye kaldırdık. Hastanedeki odasına bir kedi girmiş ve yatağının altında yavrulamış. O zamanlar ben kedi nedir bilmiyordum bile. Babam o haliyle bile anneme, 'Sakin kediye dokunma, onu yavrularından ayırma' dedi. Sanırım bu olay beni çok etkiledi.."

Evdeki yedi kedi için her gün yedi ciğer pişiyor. Bahçedekiler ise çiğ ciğerle yetinmek zorundalar. Salon camını patileriyle tıktıkları yemek istediklerinde. Zor olmalı bu kadar kediye bakmak, en azından mali açıdan. Ayşe abla sorunu, son derece pratik bir şekilde çözmüştü:

"Eskiden kuaföre giderdim, şimdi gitmiyorum. Makyaj malzemesi alırdım, şimdi almıyorum. Kaliteli ayakkabı merakım vardı. Almamaya başladım artık. Kendi masraflarımı tamamen kestim. Öncelikle oğlumu ve kedileri düşünüyorum."

Ayşe ablayı kedilere bu denli bağlayan şey, onların kişilikli olması. Kedilerin hiç kimseden emir almadıklarına, boyunlarına tasma geçirilip gezdirilemeyeceklerine ve her birinin ayrı bir dünya olduğuna inanıyor.

Örneğin Ayı Minik ispiyoncu: "Bir gün evde temizlik vardı. Ana Minik gitmiş şu köşeye çişini yapmış. Ayı Minik durur mu hiç? Gidip orayı kokluyor, sonra gelip bana bakıyor. Defalarca tekrarladı bunu. Bir de gidip baktım ki

köşeye, kesif bir koku! Ayrıca, yabancı kedi girdi mi içeri, ispiyoncu Ayı Minik hemen devreye girer. Nazlı ise apayrı bir dünya. Nazlıcığım yedi sene doğuramadı. Kardeşi Tombik Can ile hep kavga ederlerdi. Ancak Tombik Can doğurunca Nazlı hemen ona yağ çekmeye başladılar, izin versin de o da yavruları sevebilirsin, onlara annelik edebilirsin diye. Neyse geçenlerde o da doğurdu da muradına erdi... Bugünlerde çok mutlu."

Türkiye'de böyle bol kedili yaşama elbette tepkiler oluyor. Örneğin, biz sohbetimizi sürdürürken, üst kattaki komşunun bahçede türlü yöntemler uygulayarak kedileri kovmaya çalıştığına tanık oluyoruz. Ayşe abla bu konuda oldukça dertli. Ama bu sorunu da gayet pratik bir şekilde çözmeyi başarmış:

"Belediyeye şikayet ettiler beni kaç defa. İzbandut gibi adamlar geldi kedileri götürmeye. Ama zaten kediler onları görünce pırrr, kaçıyorlar. Aşağı mahallede yavrularını emziren bir kediyi vurdular. Ben de aslında çekmiyorum komşulardan. O Brezilya, Arjantin, Meksi-

ka dizileri başladığında, tüm insanlar sokaklardan el etek çekiyor, ben de ciğerlerimi alıp fırılıyorum sokağa, İsmet Bey namaz vakti geldi mi hemen camiye koşar. İnsanlar namaz kılarırken, kimse görmeden bir koşu gidip cami avlusundaki kedileri besler.."

İlk sayfada, Ayşe Abla Ayı Minik ile. üstte, Nazlı ve yavruları, solda da bahçede beslenen adsız kedilerden biri...

kedı falı... kedi falı... kedi falı... kedi falı... kedi

Terazi

(23 Eylül - 23 Ekim)

Terazi kedisinin yaşamı kısaca denge arayışı olarak özetlenebilir. Bu burçta doğan kediler sevgi doludurlar ve yavrularına düşkünlüdürler. Sahipleriyle aralarındaki ilişki zaman zaman kesintiye uğramasına rağmen içtenliktir. Kova burcundan insanlarla iyi anlaşılır. Yay için ise tam bir tutku ilişkisi söz konusudur.

Kova

(21 Ocak - 18 Şubat)

Kova kedisini uzaktan sevmelisiniz. Yalnızlığı seven kova kedisi, evin dekoratif unsurudur. Araştırmacı bir özelliğe sahip olan kova kedisi, insanlara nadiren sevgi gösterisinde bulunur.

Yay

(23 Kasım - 21 Aralık)

Yay kedisi özgürlüğüne düşkünlüdür. Yemeye, içmeye ve insan dostluğuna bayılır. Ancak üstlerine çok fazla düşülürse huzursuzlaşır. Aslan burcu, yay kedisinin kendi başınalığına, başına buyruk yaşamasına hayran olabilir. Kova burcu ise yay kedisinin her saniye neler yapacağını merakla izleyerek eğlenecektir.

Balık

(19 Şubat - 20 Mart)

Balık kedisinin kalbi yuvasında atar. Son derece evcil olan balık kedisi için, sokakların ya da bahçe duvarlarının hiçbir çekiciliği yoktur. Kendilerini tümüyle sahiplerine adarlar. Balık kedisi sahipleri, kedilerinin sadakatinden hiçbir şüphe duymamalı. Arslan burcundan olanlar ise, balık kedisiyle müthiş eğlenebilirler. Akrep burcu da, balık kedilerinin hayran kaldığı bir hayalcilığe sahiptir.

Akrep

(24 Ekim - 22 Kasım)

Tutkulu, büyü ve manyetik bir çekiciliğe sahiptir akrep kedisi. Müthiş bir yaşam coşkusuyla hopyaya zıplaya yaşar. Akrep kedisi kolay arkadaşlık kurmaz, ancak bir kez onun kalbini kazandıysanızda ömür boyu en güvenilir dostunuz olacaktır. Balık burcundan olan Kedi'ciler, akrep kedisinin içgörüsünü paylaşırlar. Boğalar ise Akrep kedisini dengeler.

Oğlak

(22 Aralık - 20 Ocak)

Oğlak kedisi yabancılara karşı utangaçtır. Sevgi gösterisinde bulunur ama karşındakilerden sevgi talep etmekte çekingendir. Oğlak kedisinin ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmanız gerekmektedir. Yengeç burcundan olan insanlar, oğlak kedisinin sevdiği yerleşik düzene sahiptirler.

İllüstrasyon: Esat Tekand

Koç

(21 Mart - 20 Nisan)

Koç kedisi maceracı ve huzursuzdur. Özgürlüğüne çok düşkün olmasına karşın sadıktır ve eğer keyfi yerindeyse üzerine düşülmesinden zevk alır. Benmerkezci koç kedisine, terazi burcu gereksindiği ilgiyi gösterecektir. Kova burcu ise koç kedisinin yaşama dolaysız yaklaşımını sevecektir.

İkizler

(22 Mayıs - 21 Haziran)

İkizler kedisinin kucak delisi bir ev kedisi olmasını beklemeyin. İkizler kedisinin canlı kişiliği, sizi heyecan dolu bir arkadaşlık kurmaya zorlayacaktır. Yay burcu ikizler kedisinin mücadeleciliğini anlayışla karşılayacak, başak burcu ise onun özgürlüğünü sınırlamayacaktır.

Aslan

(23 Temmuz - 23 Ağustos)

Evin kralı ya da kraliçesidir. Ev yönetiminde rakip kabullenmez. Çok cazip bir görünüşe sahiptir ve tüyleri her zaman düzenlidir. Övgüye bayılır ve dikkat çekmek için herşeyi yapar.. Yengeç burcundan olan Kedi'ciler Aslanın yönetiminden hoşlanabilirler. Koç burcuysa aslan kedisinin akrobatik hareketlerine bayılabilir.

Yengeç

(22 Haziran - 22 Temmuz)

Evcil bir insan için ideal bir kedi. Yengeç kedisi her zaman yanışımızdadır; her fırsatta kucağınıza gelir. Ancak dikkatli olmalısınız, çok kolay almır. Oğlak burcundan olanlar, yengeç kedisinin istikrar düşkünlüğü için çok uygundur. Boğa burcu ise yengeç kedisine gereksindiği güven duygusunu verebilir.

Boğa

(21 Nisan - 21 Mayıs)

Boğa kedisi her saniye mırıldayan ve en çok sevdiği yerde uyuyunca mutlu olan bir kedir. Yemekten müthiş bir haz duyar ve tahmin edebileceğiniz gibi oldukça da şişkodur. Boğa kedisine dost olmak çok kolaydır, ama dikkat: Kızdırırsanız saldırganlaşabilir. Başak burcu Boğa kedisinin sevdiği bir ev ortamını kolaylıkla sağlayabilir. Balık burcundan olanlar boğa kedisine huzur bulabilirler.

Başak

(24 Ağustos - 22 Eylül)

Başak kedisinin ilkesi hiç riske girmemektir. Zeki düşünürler olarak başak kedileri, tüm gün evde yalnız kalmaya aldırılmazlar ve bir kedi sepetinde seyahat edip değişik yerler görmekten hoşlanırlar. Akrep burcu, başak kedisinin doğa sevgisini tamamlar. İkizler burcu ise başak kedisinin (gipta ettiği ve saygı duyduğu) özgürlüğe sahiptir.

Dört aylık bir kedim var dişleri dökülüyor. Ne yapmam lazım?

Kedilerin süt dişleri vardır. Bu dişler zamanı geldiğinde dökülür ve daha sonra yerine yenileri çıkar. Endişelenecek bir durum yoktur.

Benim kedim sürekli ısırıyor. Ne zaman elimi uzatsam dişlemeye başlıyor.

Kedilerin dişlerini fırçalamaları imkânsız olduğu için, dişlerin üzerindeki kalıntıları temizlemek için sert bir cisim kemirmeleri gerekir. Onu bulamadıkları zaman insan elini ısırmağa başlarlar. Bir tahta parçası ya da bir kemik bu işi görebilir. Diş taşlarını temizlemek için sert bir şey vermek gerekli...

Tırnaklarıyla evdeki eşyalara zarar veriyor. Çantamı

mahvetmiş!

Bunun asıl nedeni sokağa çıkamamasıdır. Tırnaklar doğal aşınmaya uğramadığı için tırnakları törpülemek için evdeki eşyaları kullanmaya başlarlar. Asıl amaç tırnakların uzunluğunu korumaktır. Çok uzadıkları zaman tırnak içeriye dönmeye başlar ve kediye batar. Bunu engellemek için tırnakları sürterek aşındırırlar. Bu içgüdüsel bir davranıştır.

Öyleyse tırnaklarını keseyim mi, ne dersiniz?

Evde kalan kedilerin tırnakları kesilebilir. Ama dışarı çıkan kedilerin tırnaklarını asla kesmeyin. Çünkü dışarıda onlara lazım olacaktır. Tırnakların sökülmesi ise tamamiyle bir işkence uygulamasıdır. Hiçbir hayvanın

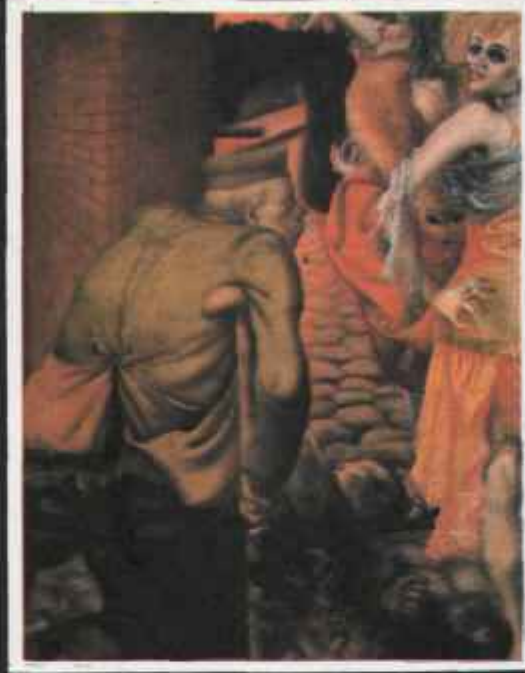
anatomik yapısı değiştirilmemelidir. Tırnak kesme işlemi de, rastgele, ehil olmayan ellerce yapılmamalı..

Kedi'nin bütün sayfaları size açık. Her türlü yazı, mektup, soru ve 'cevap'la Kedi'ye katılabilirsiniz. Ama bu sayfa, bütün ötekilerden daha çok 'sizin' sayfamız! Kedinizle ya da köpeğinizle ilgili aklınıza takılan her türlü soruyu, yaşadığınız her problemi bize iletin. Veterinernlere, uzmanlara ya da deneyimli kişilere danışarak yanıtlayalım. Bu ilk sayıda biz kendi sorularımıza veterinerden cevaplar aldık, Kedi dergisinin yararını gördük!

Unutmayın, bekliyoruz...

evrensel kültür

aylık kültür, sanat, edebiyat dergisi

dosya
"devlet ve kültür"

marat öldü mü?

ortaçağ ve anselmus
üzerine

bir işçi yazıyor

diyarbakır'da kurban
paris'te kurban

türkiye'de müziğin
sınıfsal yapısı üzerine

üç boyutlu düşünce

2

ocak '92

damdan dama.., damdan dama... damdan dama... damdan dama.

GERÇEK DOSTLAR

Konuşamayanların Sesi

HAYVANATBAHÇESİ:SUÇSUZLARHAPİSANESİ

YIL:1 SAYI:4 NİSAN 1991 Ücretsizdir

Gerçek Dostlar

Ocak 1991'de Ankara'da hayvansever bir çift (Gül-Yılmaz Tuna), hayvan hakları ve hayvan sevgisi üzerine aylık bir dergi çıkarmaya başladılar: Gerçek dostlar...

Sahipsiz hayvanların itlafi, hayvan deneyleri, hayvan kesimi, avcılık, kürkçülük, eğlence için hayvanlara eziyet gibi sorunların işlendiği dergide; evcil hayvanların bakımı üzerine pratik bilgilerle hayvan sevgisi üzerine öykü ve şiirler de yer alıyor. "Yuva Arayanlar" köşesinde ise sahipsiz kedi ve köpekler için ilanlar yayımlanıyor...

Gerçek Dostlar'ı okumanız için, P.K. 183, Maltepe/Ankara adresine yazmanız yeterli.

Kedi dergisi olarak, "Gerçek Dostlar"ı tümüyle kendi olanaklarıyla yayımlayıp ücretsiz dağıtan Gül ile Yılmaz Tuna'ya bütün hayvanseverler adına teşekkür ediyoruz: Kedi dergisine katkı ve destekleri için de ayrıca şükran borçluyuz.

Yeni Yılla Gelen Kedi

Aslında bir değil, iki tane "Yeni Yılla Gelen Kedi" var. İlki, elinizde tuttuğunuz Kedi dergisi. İkincisi ise, Cleveland Amory'nin, aynı adlı kitabı... Reha Atasagun ile Zeynep Alemdar tarafından dilimize çevrilen kitabında Amory, kedisi ile başından geçenleri anlatıyor. Dolayısıyla kitap, iki zeki ve huysuz yaratığın, Cleveland Amory ile Kutup Ayısı'nın (kedinin ismi bu) yaşadığı maceraları anlatıyor. Ne var ki, Amory'nin, "kedileri sevdirmek, onların ne kadar soylu hayvanlar ya da ne kadar şeker şeyler olduklarını anlatmak gibi beyhude bir gayretten uzak serinkanlı tutumu; tersine böyle şirinliklere yüz vermediği gibi bir cümlede üç-beş kişinin harcandığı sivri dilli anlatımı", kitabı bir "kedi reklamı" olmaktan kurtarıyor.

Ayrıca Kutup Ayısı'nın yanısıra, kitapta başka hayvanlar, vahşi yaratıklar ve ehlileştirilmiş Hollywood starları da ufak rollerde görünüyorlar.

Yeni Yılla Gelen Kedi'nin en önemli özelliği, bir kedici -yani bir hayvansever tarafından, hiç de olağüstü olmayan, hatta sıradan, yaşanmış olayların dile getirilişi... 1967 yılında kurduğu Hayvanlar Vakfı'nın fahri başkanı olan ve ABD'de hayvanlara zulme karşı geniş kapsamlı çalışmaları yönlendiren Cleveland Amory, Kutup Ayısı'na ad bulmanın güçlüğünden bahsederken, kedi tarihine geçiyor, oradan hayvanlar üzerinde yapılan acımasız deneylere ya da Hollywood gezilerine atlayabiliyor.

Kitap, Remzi Kitabevi'nin Çilek serisinde yayımlandı, 238 sayfa, 20,000 TL. Bu arada, irtibat kurabilmek için Cleveland Amory'ye yazdık; gelecek sayılarımızda yazılarıyla karşılaşabilirsiniz!

Vicdan

İlban Ertem, uzun yıllardan beri mizah dergilerinde çizgi romanlara imzasını atan usta bir çizerimiz. Öteden beri çizgilerinde hayvanlara yer verdiğini, okuyucuları bilir. İlban Ertem'in İletişim Yayınları tarafından basılan albümü "Vicdan", tek bir uzun öyküden, (yani romandan) oluşuyor. Vicdan, bir kedinin, romanın kahramanı olan sokak kedisinin adı. Vicdan'ın başından geçenleri onun gözüyle izliyoruz, insanlardan yediği tkmeleri, değiştirdiği sahipleri, bir kedi için söz konusu olabilecek tehlikeleri... Vicdan'ın gözüyle bakıldığında, insanlar çok çılgın, akıl almaz ve mantıksız bir şekilde davranıyorlar. Bu dev yaratıklara

yaltaklanmadığı, onları tamamen anlayamadığı için, Vicdan sık sık "Yine sokaktaydım" diye devam ediyor hayat hikâyesine... O, herkesin birbirine bağırıp çağırdığı, birbirini ezip geçmeye çalıştığı kalabalık şehrin paryalarından biridir ve sık sık karnı burnunda gezip dururken bir kap yemekle mutlu olacak kadar da kanaatkardır. İlban Ertem'in mizahı, insanların saçmalığı ve zalimliği üzerinde yoğunlaştığı ölçüde, kedilerle köpeklere Vicdan'ın tanıdığı pek çok insandan beklenmeyecek kadar hoşgörülü ve şefkatli yaklaşıyor. "Vicdan", Vicdan'ın ve sokaklarda sürüp sepet, aç bılaç gezinen şehir hayvanlarının olduğu kadar, hır gür içinde yaşayan şehir insanlarının da hikâyesi...

Kediye Dair

Yedigün Dergisinin sararmış yaprakları arasında "Kediye Dair" başlıklı bu yazıyı görünce, buraya aktarmadan edemedik. Aşağıda, 50 küsur yıl önce yazılmış yazının tam metnini, -noktası virgülüne kadar hiç değiştirilmeksizin

damdan dama... damdan dama... damdan dama...damdan dama...

bulacaksınız...

"Kedi, temizliğe en meraklı

**Tarih: 13 Birinci Teşrin
1937**

**Yayın: Yedigün Dergisi.
(Sene 5, No 240, Cilt 10)**

Yazı: Kediye Dair

**Yazarı: Kemâl Kâmil
Aktaş**

bir hayvan olduğu halde biz onu "Pisi pisi" diye çağırırız. Bundan dolayıdır ki, her memlekette ve her çeşit insandan bu haksız hitabı duyan kedi, sinirlenir ve kulak kabartır. "Pisi pisi" dünya yüzündeki bütün insanlarla kediler arasındaki münasebeti temin eden yegâne kelimedir, derler.. Bir zenci de kendisini öyle çağırırmış, bir Hotantolo da. Bu yersiz ve insafsız hitap, o kadar tuvalet düşkünlü olan kediye daimi bir kin hakkı vermiştir. Fırsat buldukça bir tarafımıza tırnak atması ve aramızda ezeli nankör tanınması bundan ileri gelmiş olacak. Yoksa o, dünyanın en munis ve uysal yaratıklarından biridir. Biraz emniyet hâsıl edince kendinden sekiniz, on misli büyük olan insanın kucağına bütün var-

lığını teslim edişi, başka hiçbir hayvanda görülmiyen bir hüsnü niyet ve samimiyetin delili sayılabilir.

Başını okşayıp kaşadığınız zaman öyle derin bir minnetle göz kırpması, iltifat gördüğü anlarda baaile ve yüzü ile bacaklarınıza öyle manâli bir sürünmesi vardır ki, bu kadarını en nimetşinas insanlar bile ifade edemiyor. Sokulganlığının kan sıcaklığından ileri geldiğini takdir edemediğimiz için onu fazla mürâi sanırız. Halbuki hakaret gördüğü halde riyada devam eden ve en küçük faydaları için türlü şaklabanlık yapan birçok insanları düşünürseniz kedideki vakar ve haysiyete hürmet etmeniz lâzım gelir.

Bulduğu yere bağlı kalmak bakımından kedi ile ölçülecek mahluk azdır. Evseverliğin timsalidir. Köpek gibi sahibinin arkasından sokak sokak dolaşmaz, fakat haritasını hiç tanımadığı en uzak semtlerden bile kendi evini arar bulur.

Kedi, itina ve itibar gördüğü zaman, baş sedire geçip mükellef kanape ve koltukları işgal etmekten çekinmez. Karnı tok, sırtı pek olunca etrafı hiç mühimsemiyen mağrur ve müstağni bakışlarına dikkat ediniz. Belli ki soyunda aslan var. Katıra babasını sormuşlar, dayım attır demiş. Kedi de uzak cedleri arasında aslanın bulunmasile övünse yeridir.

Yakın zamanlara kadar kedi, bizim memlekette her evin zaruri eşyasından, hatta eşhasından biri sayılırdı. "Kedili köpekli ev" tâbiri de köylerde dört başı mamur bir aile hayatı ifade eder. Şehirlerde

köpeklerin evlere kabülü pek yeni bir moda olduğu için aile kadrosunda onun yeri yoktu. Fakat kedi, her gün gıdası düşünülen, bir yere saklanmış veya uzaklaşmış olsa mutlaka aranan bir ev varlığı sayılırdı. Her mahallede komşularımızın kedilerini renklerle, isimlerle, cinslerle mutlaka tanırdınız. Aramızda kediler için hususi ve müfrit meyilleri bulunanlar da çoktu. Onlar meselâ birkaç yüz metre mesafeden bir kedinin erkek veya dişi olduğunu derhal ayırırlardı. Çünkü bilirdiler ki, erkek kedinin başı daima büyüktür ve üç renkli kedi mutlaka dişidir. Tanınmış muharrirlerden merhum Ali Seydi,

Desen: Murat Bulut Aysan (henüz 6 yaşında)

..damdan dama.., damdan dama... damdan dama... damdan dama,..

Beşinci Sultan Mehmed'in baş karini Lütfi Simavi merhum kedi dostluğile şöhrat bulmuş zevatlar-dandır. Muharrirlerimiz-den Bay Mehmet Ali Teyfik de gönüllü kedi muharip-lerindedir. Otelde kalmı-ya mecbur olduğu zaman mutlaka duvarlara birkaç kedi resmi asar. Seyahatle-rinde bu resimler çanta-sında veya cebindedir.

Bugün İstanbulun en meş-hur kedi dostu ve zamanı-mızın Ebu hüreyresi şüphe yok ki, Umumi kütüphane müdürü Bay İsmaildir. Hem onun şefkat ve mu-habbeti kedilerin Ankara, Van, falan gibi asil ve burjuva kısmına münha-sır değil, en bayağı mutfak tekirinden, en zavallı uyuz kediye varıncıya ka-dar hepsine şamildir.

Böyle olgun ve irkim ilim ve fazilet sahiplerinin aşırı kedi dostluğu da gösterir ki, onlar hakikaten tekin değillerdir. "

Tasma Sorunu

Pire ve kene gibi haşerele-re karşı geliştirilmiş etkili ve pratik bir çözüm olan Weltweit tasmaının etkili maddesi dimpylat... 14 gr. ağırlığında ve 35 cm. uzunluğundaki bu tasma-nın özelliği lastikli, dolayısıyla esnek olması. Böyle-ce eğer tasmayı kedinizin boynuna rahat edebileceği bir genişlikte takarsanız, kedinizin hiçbir itirazı ol-mayacaktır.

Kedinizin tasmayı ağzına götürüp emmesini ya da çiğnemesini önlemek için tasmanın fazla gevşek ol-mamasına da dikkat ediniz. Taktıktan sonra fazla-lıkları kesmeniz gerekiyor.. Etki süresi beş ay olan bu ürün suya dayanıklı. En azından kediniz kadar! Yağmurda ve banyoda et-kisini koruyor. Astımlı ya da alerjisi olan kedilere takılmaması, tasmayla birlik-te başka haşere ilaçlarının kullanılmaması ve satın ali-

nırken son kullanım tarihi-ne dikkat edilmesi tavsiye ediliyor...

Kedinize Vitamin

Tıpkı bizim için olduğu gi-bi vitaminler kedilerin sağ-lığı için de kritik bir öne-me sahiptirler. Gerçi bes-lenmeniz dengeliyse ve pek çok şeyiniz gibi bunu da kedinizle paylaşıyorsanız o zaman elbette sorun yok. Ama çoğumuz nişas-tası ve karbonhidratı bol diyetimizi eczanelerden aldığımız vitamin haplarıyla takviye etmek zorunda ka-lıyoruz.

Ya kedilerimiz?.. Onların üzerine de biriken yağların mahmurluğu çöküyor.

Oysa onların diyetini de vitamin haplarıyla takviye etmek mümkün. Cat-activ piyasada bu amaçla kulla-nılabilecek ürünlerden biri.

D ve çeşitli B vitaminleri içeren Cat-activ'in en önemli bileşeni kedilerin

tüylerinin diri ve sağlıklı kalmasını sağlayan Biotin maddesi. Cat-activ ayrıca yumurta akı ve mineraller açısından da zengin...

Av, Avcı, Mink ve Vizon: «Canlı gibi...»

Vizon adıyla da bilinen mink, ABD ile Kanada'nın ormanlık kesimlerinde, Avrupa'nın doğusunda ve Ba-tı Sibirya'da yaşar. (Birkaç yıl sonra 'yaşardı' demek zorunda mı kalacağız?)

Bütün hayvanlar gibi mink de avlanır: Yaşamak, kar-nını doyurmak ve soyunu sürdürürebilmek için.

Bütün hayvanlar gibi mink de avlanır: Kendinden güç-lü hayvanlara yem olur.

Minkin en tehlikeli düşma-nı kuşkusuz insandır. İn-sanlar minki karınlarını do-yurmak, soylarını sürdür-mek ya da kürküne sarınıp ısınmak için değil, kürkü 'değerli' olduğu için öldü-

damdan dama... damdan dama... damdan dama... damdan dama...

rürler.

insanların yazdığı sözlük ve ansiklopedilerde "hayvanlara kötü muamele" şöyle tanımlanır: "Bir hayvana bilerek ya da zevk için acı çektirmek, onu öldürmek, bilerek ve kötü niyetle ihmal edip bakmamak."

Mink, bu kötü muameleden payını en çok alan türlerdendir belki de. Bu kaderi tümüyle parlak ve göz alıcı kürküne borçludur. Ama insanlar tarafından hiç sevgi görmediği de söylenemez; moda düşkün kadın ve erkekler, minke bayılır. Biraz farklı bir sevgidir bu; canlısına değil de ölüsüne duyulan!

Minkler avlanır, öldürülür, bir büyük endüstrinin incelelikli kurallarına göre 'iş-

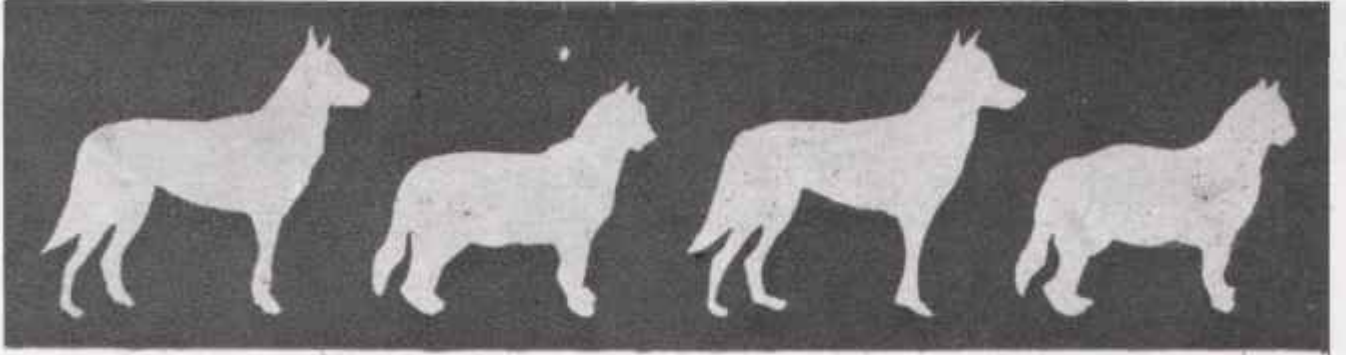
lendikten' sonra kadınların küçük bir 'aksesuarı' haline gelirler.

Ve Ajda Pekkan sahneye - ya da kalabalık içine- çıktığında, ellerinde 'canlı gibi' görünen vizonlar heyecanlı bir dalgalanma yaratır. 'Büyük sükse' yapar.

Peki, evinde birçok kedi beslediğini bildiğimiz Ajda Pekkan'ın kedi sevgisi nasıl bir şey olabilir? Hiç olmazsa, günün birinde bileklerini saran ve 'canlı gibi duran' kedilerle görünmesini engelleyecek kadar mıdır?

Dikkat: 'Canlı' değil. Canlı gibi.

Mustafa Arslantunali

Dog & Cat VETERINARY CLINIC

Yalıboyu Cad.202/A
Arnavutköy - İST.
Çalışma Saatleri 11.00-19.30

☎ : 163 43 29
Ev : 169 88 95
177 92 89

Kedinin seks Hayatı

Hepimizin, belki de insaninkinden sonra en iyi tanıdığımız cinsel yaşam, kedilerinkidir. Gece, uykularımızın bitmek tükenmek bilmez aşk bağırıtları ile bölünmesi, bir dişinin etrafında çember olmuş, onu ve birbirlerini gözleyip fırsat kollayarak saatler geçiren erkek kedilerin sergilediği görüntü, hepimiz için çok tanıdık günlük yaşantı parçalarıdır.

Ama bu sevimli yaratıkların cinselliklerinin gerçek özelliklerini pek azımız bilir. Dişi ve erkekler arasındaki cinsel farklılıklar nelerdir? Kediler monogam mı, poligam mıdır? Cinsel birleşme öncesindeki flört evresinde baskın rol oynayan daima erkek midir? Cinsel birleşmenin kendisi ne kadar sürer? Dişi, erkeği kendisi seçer mi? Dişiler ve erkekler, cinsel kızışmayı ne sıklıkla yaşarlar? Kediler arasında, insan toplumlarında çoğu zaman "sapkın" sayılmış ya da sayılmakta olan cinsel davranış biçimleri ne derece yaygındır?

bugün evcil olsa da kökeni açısından vahşi hayvanlarda, cinsel içgüdünün ne anlam taşıdığını gözönünde tutmak gerekir. Hayvan yaşamına egemen olan 3 kuvvetli içgüdüden söz edebiliriz: Bunlar, yemek yeme, kendini koruma/savunma ve cinsel içgüdülerdir. Görüldüğü gibi bunların her üçü de, bireyin ve türün yaşamı sürdürmesine yönelik içgüdülerdir.

Cinsel faaliyet, kedilerin yaşamında çok önemli bir yer tutar. Yavru kedinin cinsel olarak aktif döneme geçişi, genellikle 1 yaş civarında olmakla birlikte, kedi türleri arasında da, aynı türün bireyleri arasında da ufak bazı farklılıklar görülür. Sıcak ülkelerdeki kedilerde, gündüzlerin gecelerden daha uzun olduğu mevsime denk düşen kedilere ve iyi beslenmeyen sokak kedilerine oranla daha erkendir. Genellikle dişi kedi 6-9 aylık arası, erkek kedi 6-12 aylık arası cinsel olgunluğa erişir. Ama bu yaş, 3 aylığa kadar geri gidebileceği gibi, 15 aylığa kadar da uzayabilir.

Öget Öktem

Kedi cinselliği konusuna başlarken, kedi gibi,

Kedinin cinsel olgunluğa ulaşması demek, ke-

edinin bülüğe erişmesi, dişi kedinin yumurtalık-
larının yumurta oluşturmaya, erkek kedinin
testislerinin de sperm oluşturmaya başlaması
demektir. Olgun dişi kediler bir yılda normal
olarak bir kaç tane cinsel kızışlık ve döllene-
bilirlik dönemi geçirirler. Bunların her biri 10
gün sürer. Erkek kedilerde ise cinsel kızışma-
nın ve cinsel faaliyete hazır oluşun, (en düşük
dönem sonbahar olmak üzere) iniş çıkışlarla
ama kesintisiz sürdüğü söylenebilir.

Kedi monogam bir yaratık değildir. Çevrede
seçebileceği yeterli sayıda kedi varsa, dişi kedi
ardarda bir kaç erkek kedi ile cinsel ilişkiye gi-
rer. Erkek kediler de, yeterli sayıda istekli ve
kendilerini kabule hazır dişi kedi buldukların-
da bunlarla ilişkiye girerler. Ama bu, arada
hiçbir tercihin rolü olmadığı anlamına gelmez.
Çevrede elverişli başka kediler varken de, aynı
dişi ve erkeğin, bir çok defa birbirini seçtiği
görülebilir. Birbirlerini önceden tanıyan kedi-
ler, birbirini daha çok seçer. Eş seçme konu-
sunda başrolü dişi kedi oynar; ilişkinin erkek
tarafının kim olacağını belirleyen, sonuçta dişi
kedir. Dişilerin yılda bir kaç tane onar gün-
lük dönemlerde ilişkiye istekli olmalarına karş-
ılık, erkeklerin, iniş çıkışlarla da olsa, özelli-
kle çevrede istekli ve hazır dişiler bulunması
koşulu ile hemen hemen sürekli istekli olma-
ları sonucunda, belli bir anda ilişkiye hazır er-
kek sayısının daima dişi sayısından fazla oluşu
bunda bir rol oynuyor olabilir. Hepimizin çok
iyi bildiği gibi, bir "aşk meclisi", genellikle tek

bir dişi ve onun çevresinde ya da peşinde bir
çok erkek kediden oluşur. Bu erkekler bir
yandan dişiye kollarken bir yandan da birbirle-
riyle rekabet için dövüşürler. Ama sonuçta dişi
tarafından seçilen ya da kabul edilen kedinin,
ille de dövüşü kazanan ya da grup içinde en
egemen görünen erkek olması hiç gerekmez.
Dişinin, seçimini neye göre yaptığını bilmiyo-
ruz; bunda bazı öznel ölçütler de rol oynuyor
olabilir. Ama teknik açıdan dişinin bu seçimi
yapabilmesini mümkün kılan bir durum var:
Bir erkek, hiç bir dişi kedi ile, onun rızası ol-
madan ilişkiye giremez. Onun ensesini ısırp
üstüne çıkabilir, onu dakikalarca bu durumda
tutabilir, ama dişi istemeden, kuyruk ve kalça-
sına gerekli pozisyonu vermeden penisin girişi
mümkün olmaz. Yani kediler dünyasında "te-
cavüz" olayı gerçekleşemez.
Dişi, bir 10 günlük kızışma döneminde, bir
çok kere ilişkiye girer. Bunun çokluğu, saatte
10 kereye kadar çıkabilir. Genellikle bir kedi
çifti, erkek yorgunluktan bitkin düşüp alanı
terkedinceye kadar ardarda cinsel ilişki ger-
ekleştirir; daha sonra dişi, gidenin yerine yeni
bir erkek seçer.

Bu davranış biçimi, döllenmeyi ve gebeliğin
başlamasını garanti altına alır. Dişi kedilerde
yumurtalığın, döllenmeye hazır bir yumurta
oluşturması süreci, insanlardan farklıdır. İn-
sanda, kadının yumurtalıkları normal olarak
her ay bir yumurta oluşturduğu ve teorik ola-
rak her ay bir kaç gün bu yumurta döllenebilir

Erkek kedi arkadan yaklaşarak dişinin üstüne çıkar, onu dişleriyle ensesinden sıkıca tutar; bu sırada dişi kalçasını kaldırmış, kuyruğunu yana almış ve böylece girişe izin vermiş olur.

olduğu halde, kedide böyle değildir. Dişi kedide yumurtalıklar, aylık dönemler halinde yumurta oluşturmaz. Dişinin cinsel kızışma yaşadığı ve östrojen hormonu ürettiği 10 günlük dönemde de, cinsel birleşme gerçekleşmezse, yumurtlama kendiliğinden olmaz. Dişi kedilerde yumurtlama, ancak cinsel birleşmede penisin vajinayı uyarmasından sonra, ve bununla bağlantılı olarak gerçekleşen bir olaydır.

Cinsel birleşmenin öncesine geri dönersek, dişi kedi, yılda bir kaç kere yüksek dozda östrojen hormonu etkisi ile kızışma dönemine girdiğini hareketleri ile belli eder: Bedeninin ön kısmı ile yerde sürünüp kıvrır, eşyalara sürünür, belli bir sesle bağırır. Bu görüntü erkek kedi için çok uyarıcıdır. Hemen bir kaç tanesi birden dişinin etrafında toplanır; erkekler de dişi kedinin bu çağına şarkı sesine kendilerine özgü aşk bağırımları ile cevap verirler. Bir kedi çifti arasındaki bu flört evresi, eğer kediler birbirlerini tanımıyorlarsa, saatlerce sürer; kediler önceden birbirlerini iyi tanıyorlarsa kısa bir süre sonunda cinsel birleşmeye geçilir. Erkek kedi arkadan yaklaşarak dişinin üstüne çıkar, onu dişleriyle ensesinden sıkıca tutar; bu sırada dişi kalçasını kaldırmış, kuyruğunu yana almış ve böylece girişe izin vermiş olur. Penisin vajinaya girmesinden sonra, erkek kedinin boşalması en çok on saniye sürer. Boşalmanın ardından dişi kedi şiddetle bağırıp saldırgan bir tavırla erkeğe doğru döner. Çünkü erkek kedinin penisi, tıpkı bir rende gibi dikensi çıkıntılarla kaplıdır ve bunlar ok yönünde geriye doğru yatık olduklarından, penisin geriye çekilme hareketi sırasında dişinin canı-

nı acıtırlar. Ama dişinin yumurtalıklarından yumurtanın serbest bırakılmasını sağlayan zincirleme reaksiyonun başlatıcısı da, vajinanın bu can acıtıcı uyarılmasıdır. Kediler birbirlerinden ayrılıp her biri kendi cinsel organını yaladıktan bir süre sonra tekrar birleşirler ve bu birçok kereler tekrarlanır. Yumurtlama ve dolayısıyla gebelik, cinsel birleşmeden 24-36 saat sonra olur. Dişinin her iki yumurtalığından 3-6 yumurta bırakılır. Bir dişi, kızışma döneminde birçok erkekle ilişkiye girdiği için, bir defadaki yavrulann her biri ayrı babadan olabilir.

Kedilerin, bu "normal" cinsel birleşme dışındaki cinsel alışkanlıklarından da kısaca söz edelim. Mastürbasyon, erkek kediler arasında yaygın bir davranış biçimidir. Deneyimsiz genç kedilerde daha yaygın olmak üzere erkek kediler, kalın bir kumaş parçasına, dürüp büktükleri bir örtüye, bir kazağa, hatta sahiplerinin koluna saatlerce sürünerek bu eylemi gerçekleştirmeye çalışırlar.

Bilindiği gibi ensest, yani anne-oğul gibi yakın akrabaların cinsel birleşmesi, kediler arasında tabu değildir. Bunun gibi, homoseksüellik, ya da daha doğru bir deyişle p.ederasti (oğlancılık), olağan sayılan bir davranış biçimidir. Cinsel kızışmışlığın zirvesindeki bir erkek kedinin, deneyimsiz ve ne olup bittiğini anlamayan genç bir kediyi önce uzunca bir süre yalayıp sakınleştirdikten sonra şimşek gibi bir hareketle ensesinden ısırması ve genellikle de başarısız bir cinsel birleşmeyi gerçekleştirmeye çalışması, seyrek rastlanan bir olay değildir.

Kısırlaştırma

Kedi: Kedilerin kısırlaştırılması hakkında bizi aydınlatır mısınız? Biliyorsunuz, pek çok kedi sahibi, bu uygulamanın yararları ve zararları konusunda tereddütte...

A.T: Dişi veya erkek kedilerin, normal şartlar altında, altı aydan önce herhangi bir kısırlaştırma operasyonuna tabi tutulmaması gerekir. Çünkü, daha henüz cinsel organlar anatomik olarak gelişmelerini tamamlamamıştır. Altı aydan sonraki ilk siklusundan - yani ilk regliden- sonra hayvanı kısırlaştırmakta fayda vardır. Eğer kedinizin yavrulamasını istemiyorsanız ya da evdeki dişi kedinin sinirli davranışları hoş karşılanmıyor ve evdeki bireyleri rahatsız ediyorsa, kısırlaştırmasına veya iğne ile tedavi edilmesine karar verebilirsiniz; ama bunu mutlaka veteriner hekim uygulamalıdır.

"İğne ile tedavi" dediniz. Biraz açar mısınız?

Biliyorsunuz dişiler östrojen hormonu salgırlarlar. Dişiyi kızgınlaştıran östrojen hormondur. Beyinden gelen komutlar sonrasında yumurtalıklar östrojen üretmeye başlar ve hayvan kızgınlık belirtileri gösterir. Bu belirtileri nötralize etmek için östrojen hormonuna karşı bir hormon kullanılır ki bu da progesteron'dur. Bu hormon östrojenin etkisini yumuşatır (nötralize eder) ve hayvanın kızgınlık belirtileri durdurulmaya çalışılır.

Peki, bu hormonun bir yan etkisi var mı?

Hiçbir yan etkisi yoktur. Belli bir dönemden sonra vücuttan atılır. Hatta yeni yapılan çalışmalarda progesteron hormonunun kanserojen etkiye sahip olan östrojen hormonunu nötralize etmesinin vücutta gelişen birtakım kanserojen oluşumları önlediği saptanmıştır. Tabii buna bağlı olarak dişilerde zaman zaman birtakım morfolojik değişimler oluyor; örneğin tüy dökülmeleri, ses tonunun biraz kalınlaşması gibi... Ama önemli olan östroje-

nin nötralize edilmesidir. Bu, tabii ki geçici bir tedavi. Hayvanı belli bir siklus döneminde nötralize etmeye yarar. Ama daha sonra hayvan tekrar kızgınlık belirtileri gösterecektir. Çünkü kediler "mevsimsel poliöstrüs" gösterirler. Yani hava sıcaklığına bağlı olarak kızgınlanırlar. Hava sıcaklığı 10-15 derecenin altına düştüğü zaman, kızgınlıkları artar. Bazen, yumurtlama süresi içinde, bütün sene boyunca kızgınlık gösterebilirler. Çiftleşirler, ama yavruları olmayabilir. Çünkü kızgın bir hayvan hamile değildir. Ancak kızgınlığı bittiğinde hamile olup olmadığı anlaşılır. Dolayısıyla geçici bir kısırlaştırma biçimi olduğu için, kısa vadede verimlidir ama uzun vadede etkili bir yöntem olduğu söylenemez.

Kalıcı kısırlaştırma yöntemleri nelerdir?

Uzun vadede en etkili yöntem operasyon yöntemidir. Bunun da çeşitli yöntemleri var. Hayvanı tamamen kısırlaştırabilirsiniz, böylelikle herhangi bir cinsel semptom göstermez. Ancak bu yöntem, hayvanın cinsel yaşam hakkını tamamen ortadan kaldırmak anlamına gelir. Biz veteriner hekimler genelde böyle bir operasyonu istemeyiz, ancak hayvan sahiplerinin istekleri doğrultusunda bu operasyonları yapmak zorunda kalıyoruz. Aslında hayvanın cinsel hayatını tamamen ortadan kaldırmak doğru bir şey değildir. Zaman zaman ilişkide bulunabilmeli ama bu her zaman hamilelikle sonuçlanmamak. Doğal olan da budur. Bunun için de biz yöntem olarak ovaryumların bir ya da iki tanesini bırakarak hayvanın kızgınlık göstermesini sağlıyoruz.

Bir ya da iki yumurtalığın alınması ile tamamen kısırlaştırma arasında ne gibi bir fark var?

Söyle; örneğin evde kalıp da dışarı çıkmayacak hayvanların -diyelim apartmanın altıncı katında yaşayacak olan kedilerin- başka kedilerle ilişkisinin olmasını istemiyorsanız, o zaman tamamen kısırlaştırma tercih ediliyor.

Kediniz için hangisi daha iyi? Kısırlaştırılmak mı, yoksa 'doğal' haliyle kalmak mı? Kısırlaştırmanın sağlık açısından sakıncaları nelerdir? Hangi durumlarda kısırlaştırma işlemine başvurmak gerekir? Kedi dergisi, Veteriner Hekim Ahmet Tahiroğlu'na bu soruları yöneltti...

Hayvanın cinsel hayatını tamamen ortadan kaldırmak doğru bir şey değildir. Zaman zaman ilişkide bulunabilmeli ama bu her zaman hamilelikle sonuçlanmamalı. Doğal olan da budur.

Ama bahçeniz varsa ve zaman zaman kediyi dışarı çıkartabiliyorsanız, yani diğer kedilerle ilişki kurabilecek zemini varsa, o zaman kedi cinsel ilişki kurabiliyor ama tabii yavrusu olmuyor. Tamamen farklı iki uygulama söz konusu yani...

Siz hangisini uygulamayı tercih ediyorsunuz?

Cinsel faaliyetin devam etmesini istiyorsanız en az bir tane yumurtalık bırakmak gerekir. Tamamen kısırlaştırmak demek yumurtalık ve rahmi almak demektir. İki tane yumurtalık birden bırakınca kızgınlığı biraz daha fazla olur. Ben bunu üç katlı bir binaya benzetiyorum, ilk kattaki hayvan biraz daha şanslıdır. İki ovaryumu birden vardır istediği zaman dışarı çıkar ve tam bir 'sokak aşiftesi' olur. İsteddiği zaman dışarı çıkar, çiftleşir ve sonra eve gelir. Ama yavrusu olmaz. İkinci kattaki sık sık dışarı çıkamayacağı için, onun

bir tane ovaryumunu bırakırız ve daha az kızgınlık gösterir; örneğin yılda iki defa bahçeye iner, eğer erkek kedi varsa çiftleşir ama yine de yavrusu olmaz. Üçüncü kattaki kedi dışarıya hiç çıkamaz, bu nedenle tamamen kısırlaştırılır ve hayvanın seks hayatı biter.

Tamamen kısırlaştırma operasyonunu tercih etmediğinizi söylediniz. Ne gibi sakıncalar yüzünden?

Operasyondan sonra kedilerde şişmanlama, hareketsizlik gibi sonuçlar ortaya çıkabilir. Çünkü östrojenik aktivite kaybolmaktadır, dolayısıyla enerji kaybı azalmaktadır. Bu fark kedilerde muhakkak görülür. Kısırlaştıktan sonra hayvanlarda belirli bir yavaşlama gözlenir. Ama diyetle, hayvanın aldığı kalori miktarı azaltılarak kilo almasının önüne geçilir. Bunun için de, kalorisi düşük gıdalar seçilmelidir. Böylece hayvan normal yaşantısını sürdürebilir. Görüldüğü gibi bu çok önemli bir sakınca teşkil etmiyor; ama hayvanın cinsel aktivitesini tümünden yok etmenin de çok bir anlamı yok.

Kısırlaştırmanın belli bir yaşı var mı?

Belli bir yaştan sonra dişi kedileri kısırlaştırmak gerekli değildir. 7-8 yaşından sonra dişi kedilerin östrojen faaliyeti yavaşlar. Belki hâlâ hamile kalabilir ama yavru sayısı azalır. En fazla iki-üç tane doğurabilir. 10 yaşından sonra ise kısırlaştırmanın bir anlamı yoktur. 6 yaş bir eşik olarak kabul edilebilir. Ama yine de östrojenik faaliyetin devam ettiği ana kadar kedi çiftleşir ve yavrusu olabilir. Şunu da belirtmekte yarar var: Geç yaşta ortaya çıkan hamilelikler hayvan yeterli ıkmama gücü bulamayacağı için tehlikeli olabilir, yavrular ve anne ölebilir. Bu nedenle kısır-

laştırma erken yaşta yapılmalıdır: İleriki yaşlar için erken alınması gereken bir önlem.

Bu operasyon hayvanın yaşam süresini değiştirir mi?

Bu konuda pek fazla bir şey söyleyemeyeceğim, çünkü hiç doğum yapmamış dişi kedilerin daha uzun ömürlü olduğu da söyleniyor. Bu konuda kesin bir kanıt yok. Yaşam süresi genellikle başka faktörlere bağlıdır. Ağırlıklı olarak, beslenme ve bakım yaşam süresinde önemli rol oynar. Eğer beslenme tek yönlüye ve kedi gerekli vitaminleri almıyorsa hücre yenilenmesi olmayacaktır ve yaşlanma hızlanacaktır. Kısırlaştırmanın yaşam süresine dolaysız bir etkisi yok. Ama eğer hayvanın uterusu (rahim) alınmışsa östrojen hormonunu dışarı atamaz. Bu yüzden uzun süre hayvanın kanında kalan östrojen hormonu kanser oluşumunu hızlandırır. Özellikle meme tümörleri oluşabilir. Ama bu dolaysız ve kesin bir sonuç değildir. Eğer hayvan sahibi bilinçliyse östrojenin bu etkisini nötralize etmek için progesteron iğnesi ya da tableti verir ve böylece kandaki östrojen oranı düşer. Böylece kedinin kanser olma riski azalır.

Dişi köpeklerde de böyle bir kızgınlık dönemi var mı?

Tabii var. Yılda iki defa. Kedideki gibi değil; yılda sadece iki defa. Köpeklerinki mevsimsel poliöstrüs değildir altı ayda bir olmak üzere yılda iki defadır. Bu nedenle daha rahat kontrol altında tutulabilirler; kızgınlık dönemi sona erdikten sonra dişi köpek hiç bir zaman çiftleşmez. Kedide ise hava sıcaklığı düştüğü an kızgınlık dönemi başlar. Erkek köpek ise, kızgınlık döneminde bir dişi bulduğu zaman çiftleşir, başka zaman değil.

Müşterilerinizin en çok tercih ettiği kısırlaştırma yöntemi hangisi?

Genelde hayvan sahipleri bu tercihi bana bırakırlar. Ben de demin verdiğim üç katlı apartman örneğini anlatıp hayvanın çevre faktörlerine uygun bir seçim yapmaya çalışıyorum. Operasyon süresi yaklaşık yarım saat ile kırk dakika arasında değişir. Genel anes-

tezi uygulanır. Hayvan hiçbir acı hissetmez. Operasyon sonrasındaki ilk-iki günde kediyi biz burada akkoruz. Böylece, anesteziden doğabilecek olan riskleri kontrol altında tutuyoruz. Bir hafta ya da on gün sonrada dikişleri alıyoruz. Bu dikişler hayvanın kendisi tarafından da alınabilir. Erkeklerin ise dikiş problemi yok. Onların operasyonu dikişsiz ve kansız gerçekleşiyor.

Erkek kedilerin kısırlaştırılması hakkında birşeyler söyleyebilir misiniz? Sizce gerekli mi?

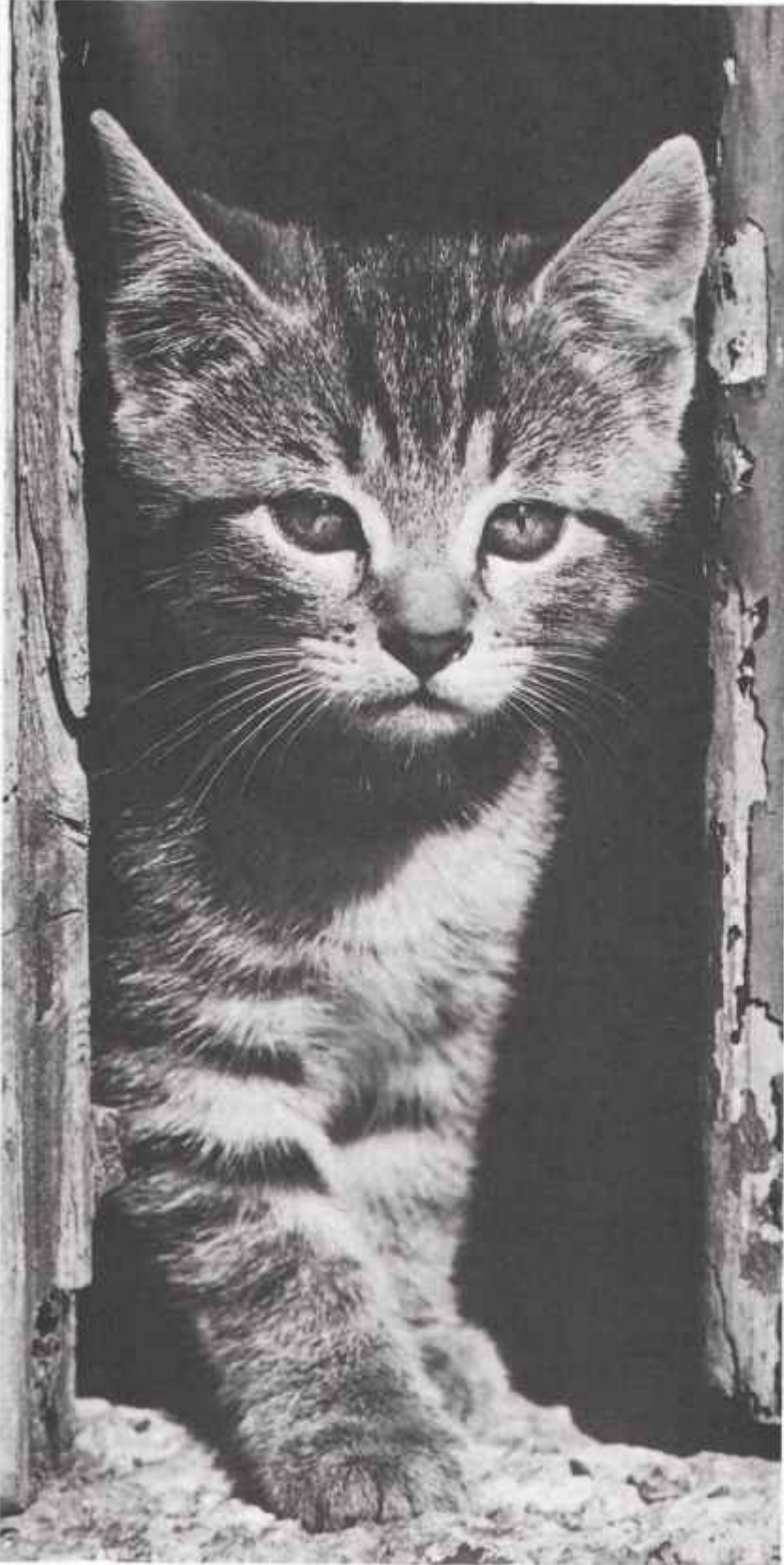
Biraz önce söylediklerimden de bu sorunun yanıtını tahmin edebilirsiniz. Şahsen ben, erkek kedilerin kısırlaştırılmasına karşı bir veterinerim. Eğer yavru istenmiyorsa dişiler kısırlaştırılmalıdır. Çünkü gerçekten de erkek kedilerin kısırlaştırılmasının sonuçları dişi kedilerde olduğundan çok daha vahim. Öncelikle erkek kedilerde testisin birisinin ya da ikisinin alınması arasında hiç bir fark olmuyor. Kısırlaştırma için iki testisin birden alınması zorunludur. Erkek kedinin belirli bir kızgınlık dönemi yoktur. Onun kızışmasının nedeni dişi kedinin kızgınlık dönemine rastlamasıdır. Eğer talep varsa erkekler tarafından bir arz her zaman mümkün! Özellikle Mart ayında erkek kediler dışardaki kedilerin sesini duyduklarında kızgınlıkları artar. Eğer bu durumda dışarı bırakılmazlarsa sahiplerini protesto ederler. En çok kullanılan protesto yöntemi de sahibinin en değer verdiği yerlere çiş yapmaktır. Neden mi yaparlar? Sahibim beni dışarı bıraksın da bir an önce muradıma ereyim diye...

Erkek kedinin belirli bir kızgınlık dönemi yoktur. Onun kızışmasının nedeni dişi kedinin kızgınlık dönemine rastlamasıdır. Eğer talep varsa erkekler tarafından bir arz her zaman mümkün!

Sokaktan

Eve...

Yıldız Tuncer

D antel perdelerin ardından gözlerini süzercesine dış dünyayı seyreden Minnoşlar ve Sarmanlar ile, camın diğer yüzünü mekan bilerek tüm eziyetlerini yaşıyan o sıskacık, "pis" sokak kedilerinin arasındaki fark, kedilerin kendilerinden değil, sevgi ve ilgi farkından kaynaklanır. Sevimli ev kedisinin sevimliliği doğuştan değil, ona verdiğimiz emekten oluşur. Bu gelişimi sağlayan emek ise, ne zannedildiği kadar zahmet gerektirir, ne de karmaşık bir beceri veya bilgi ürünüdür. O halde bir bahçe duvarımda ya da kaldırım kenarında rastladığınız şirin yavruyu veya zor duruma düşmüş bir kediyi evinize alabilirsiniz. Peki, bu sokak kedisinden nasıl uslu bir ev kedisi yaratabilirsiniz?

Şüphesiz, bir yavrunun ev ortamına intibak etmesi gayet kolay olacaktır, oysa aynı şey daha olgun bir kedi için mümkün olmayabilir. Çünkü bulunduğu ortama iyice alışmış olması, yani bir düzene uyum sağlamasını güçleştirecektir. Bu nedenle hayvanın hasta veya hamile olması dışında, bahçe ya da kapı önünde besleyip ona bu gibi yerlerde göz kulak olmak daha makuldür. Kedi seçiminde ikinci bir husus, onun 'takıntısız' olup olmadığını öğrenmektir. Başiboş dolaşan "paspal" bir kedinin sahipsiz olduğu kolayca anlaşılabilir, fakat söz konusu kedi süt yavrusu olabilecek kadar küçükse, büyük ihtimalle son derece muhtaç olduğu bir annesi vardır, öncelikle onu bulmaya çalışın.

Eğer tüm çabalarınıza rağmen anne kedi bulunamazsa (ölmüş, kaybolmuş, hatta mevsim dışı doğurup yavrusuna bakamamış bile olabilir), tek seçenek yavruyu koruma altına almaktır; aksi takdirde sokakta korumasız kalması onun için ölüm demektir.

Kedinizi alıp eve getirdiğinizi varsayalım, şimdi ilk işiniz onu yıkamak. Dünyada hiçbir kedi kendi isteği ile suya girmez, hatta kedigiller böyle bir olayı nefretle karşılarlar. Bu nedenle yıkama işlemi en hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmalıdır. Önce gereken tüm malzemeyi bir araya getirmeli: Yarım kova kadar ılık su, eski ama temiz bir havlu, şampuan, biraz pamuk, -varsa- saç kurutma makinesi. Suyun üçte birini küçük bir leğene boşaltıp şampuanla köpürtün, sonra kediyi hakim olabileceğiniz şekilde tutarak leğenin içine sokun. Önce tüylerini adamakıllı ıslatıp çok az şampuan ile boynundan aşağısını yıkayın. Bu arada kedi-

Evinize yeni aldığınız kedinizin çeşitli yerlerini kontrol edin. Tüyleri yumuşak, kulakları temiz ve kuru, gözleri çapaksız, burnu ıslak, ağzı pembe, dişleri de beyazsa kediniz sağlıklı demektir.

niz ani tepkiler gösterebilir... Bu tepkiler hakimiyeti yitireceğiniz kadar sertse, tek çare bu işi iki kişilik bir 'ekibin' yapmasıdır.

Bir kişi ön ve arka patileri sıkıca tutmalı, öteki de kediyi yıkamalıdır. Durulamaya geçmeden önce, gözlerine ve kulaklarına su veya şampuan kaçırmadan, havanın başını elinizle ıslatıp yıkamalısınız... Artık geriye kalan, ılık su ile kedinizi durulayıp en kısa zamanda havlu ve saç kurutma makinesi ile onu kurutmaktır. Tamamen kurduğunda kulak temizleme pamuğu ile kulağın iç kısmında biriken kiri alınız, bunu yaparken kulak zarından uzak durmaya itina göstermeniz gerekir. Kulaktan sonra, sırayla gözlerdeki çapakları ve burun kenarında birikmiş pislikleri de aynı şekilde alınız.

Kedinizi eve getireli on, onbeş dakikanın geçtiğini varsayalım, şimdi kucağınızda tertemiz ama son derece tedirgin bir şekilde oturuyor. Artık karşılıklı tanışma, anlaşma faslı başlayabilir. Beraberce çekilebileceğiniz sakın ve sessiz bir yerde okşaya okşaya, verdiğiniz adı tekrarlayarak onu sakinleştirebilirsiniz, bu arada karnını da doyurursanız sizinle emniyette olduğunu hissedecek ve mırıl mırıl sözcüklerle

memnuniyetini belirtecektir. Eğer şimdiye kadar farkına varmadıysanız, dikkatle bakarsanız, biricik kedinizin üzerinde, tüyelerinin arasında, hareket eden siyah noktalar göreceksiniz. Bunlar toplumda sınırsız korku uyandıran kedi piresidir.

Pireyi deve yapmaya hiç mi hiç gerek yok, endişelenmeye de! Pire sadece hayvan üstünde barınan ve insan vücudunda yaşayamayan bir parazittir. Isırığı bir sivrisineğinkinden farksız olmakla beraber geçici ve zararsızdır. Aynı şey kediniz için söylenemez, çünkü o, günün her anı bir tane değil, pek çok pirenin hücumuna uğrar; hele söz konusu kedi yavru ise bu durum çok daha yıpratıcı olacaktır. Piyasada satılan kimyasal pire ilaçları genelde kümes ve çiftlik hayvanları için üretildiğinden evcil ortamda uygulandığında bazı sorunlar yaratıyor, örneğin tozların içinde bulunan bir madde renk verici özellik taşıyor, sonuç olarak hem kediniz hem de ev eşyalarınız kirlenmiş oluyor. Ayrıca bu ilaçlar kalıcı ve ağır zehir içerdiğinden, siz ne kadar titiz davranırsanız davranın, yine de kedinizin tüyleri arasında toz kalacaktır ve o da bunları yalayacaktır. Tabii evcil hayvanlar için üretilmiş,

Kediler son derece temiz hayvanlardır. Hazırladığınız kutuyu rahatça erişebileceği bir yere koyup, sık sık değiştirdikten sonra size hiçbir sorun yaratmayacak ve bu konuda en az sizin kadar titiz olacaktır.

yüksek kalitede yabancı ürünler de bulabilirsiniz. Ama bunlarda da zehirlenme tehlikesi vardır. Sonuçta en sağlıklı yöntem İngiliz Hayvan Koruma Derneği'nin (RSPCA) tavsiye ettiği 'bit tarağı' yöntemi. Söz konusu tarağın özelliği dişlerinin çok ince ve sık oluşudur, uygulamasıysa çok basittir. Kediniz kucağınızda mırıl mırıl uyurken tüylerini saç tarar gibi tarayın, sonra tarağı beyaz zemin üzerinde tutarak dikkatle inceleyin, orada gördüğünüz pireyi kaçmadan iki tırnak arasında ezerek öldürün. "Ben yapamam tiksiniyorum" diye düşünmeyin, sivrisinek öldürebilen bir kimse pireyi de kolaylıkla öldürebilir. Zaten eliniz alıştıkça pirenin saklandığı ve tarağın kolayca giremediği yerleri, yani گردanı, koltuk altlarını ve karın bölgesini taraksız pireden arındırabilirsiniz. Pireler tükendikten sonra kedinizi taramaya devam edin, böylece dökülen tüyleri eşyaların üstüne saçılmadan ve kediniz yalanırken onları yutmadan toplamış olursunuz.

Banyo, taranma derken aradan en az yarım saat geçmiş olmalı, şimdi üzücü bir kaza olmadan ona tuvaletini yapabileceği bir yer hazırlamalısınız.

İlk önce şunu belirtmeliyiz, kediler son derece temiz hayvanlardır. Hazırladığınız bir kutuyu rahatça erişebileceği bir yere koyup, sık sık değiştirdikten sonra size hiçbir sorun yaratmayacak ve bu konuda en az sizin kadar titiz

davranacaklardır. Kutuyu hazırlarken kullanacağınız tase veya karton kutuya çöp kovasına geçirdiğiniz gibi bir torba geçirin, ve bu torbanın içine damlamayı önleyecek gazete kağıdı ve bunun üstüne yırtık kağıt parçaları veya kum koyarsanız mükemmel ve üstelik son derece pratik bir kedi kutusu elde etmiş olursunuz. Kirlendiğinde el değmeden, sadece torbayı kutudan çıkartıp atarak işi halledebilirsiniz. Kutu hazır, ama kedinizi onu kullanmaya nasıl ikna edeceksiniz? Önce kutuyu uygun bir yere yerleştiriniz, ulaşılması kolay ama ayak altından uzak... Şimdi kedinizi alıp, hazırlanmış olduğunuz kutunun içine koyun ve ön patilerini ellerinizle tutarak toprağı eşelermiş gibi yapın. Bırakın ister tuvaletini yapsın, isterse kutudan çıksın. Sadece ilk gün değil, öğreninceye kadar bu hareketi dört beş kere arka arkaya tekrarlayın. Olur ya, evinizin yeni bireyi yanlışlıkla tuvaletini kutu dışında yaparsa eğer, sinirlenmeden onu yakalayın ve burnunu yerdeki dışkıya iyice yaklaştırın ve poposuna hafifçe vurun, şimdi hemen tuvalet kutusuna götürün ve daha önce tarif edilen alıştırma hareketini tekrarlayıp başını okşayın.

Sokaktan aldığınız bu kedicik acaba ne yer, ne içer diye kara kara düşünmeye hiç gerek yok, şimdiye kadar sokakta buldukları ile geçindiğinden yiyecekler arasında seçim yapmaksızın yer. Evde beslenen kedi için en mühim husus aşırıya gitmemektir. İlk aldığımızda, durumuna göre daha özenli, normalinden kaliteli yiyeceklerle beslemek gerekebilir. Ama kediniz bu seçkin besinlere çok çabuk alışacaktır, bu nedenle sadece ciğer veya diğer etlerle beslemek size sorun yaratabilir, bunların içine paparalar, ev yemekleri eklemekte fayda vardır. Öte yandan, yemek artıkları ile pekala geçinir demek gerek. Kedinizin dört ayaklı çöp tenekesi değil, bir etobur olduğunu unutmayın. Her ne kadar 'herşeyi yer' denirse de, sağlıklı ve gösterişli bir kedi olması için az bile olsa ara sıra haşlanmış sebze, süt ürünleri- peynir, süt vs, ciğer veya et kırpıntıları vermek gerekir. Besleyici, ekonomik, ve o denli pratik bir yiyecek de tavuk taşlığıdır. Haşlanmış taşlık kedinizi ciğerden çok daha tok tutacaktır. Ayrıca suyu na ekmek paparası da olur. Sağlık açısından hiç verilmemesi ya da az verilmesi gereken yiyecekler de vardır. Örneğin kedi dendiğinde akla ilk süt gelir, ama bir çok kedinin bu gıdaya alerjisi olduğunun ve bağırsaklarını bozduğunun bilincinde miydiniz? Ya da, kıymıklar

şeklinde kırılması nedeniyle tavuk kemiklerinin kediye verilmesinin sakıncalı olduğunu, hatta çok sık verildiğinde karaciğerin bile A vitamini zehirlenmesi yapabileceğini biliyor muydunuz?

Bu bakıma karşılık, gün geçtikçe kedinizin güveni artacaktır, rahatça evin içinde dolaşip adıyla çağrıldığında koşa koşa gelecektir. Eğer bahçeniz varsa artık çıkıp dolaşması için izin verebilirsiniz. Yalnız bunu yapmadan önce kedinize gerekli aşıları yaptırmak en doğru hareket olacaktır: Kuduz olma tehlikesi size pek olanak dışı gelebilir ama, kediler için öldürücü nitelik taşıyan 'kedi nezlesi' zannettiğinizden çok daha yaygındır. Bütün bu öğütler arasında en mühim olanı şüphesiz kedinizin kısırlaştırılmasıdır. Sizin acıyarak aldığınız bu kedinin yavrularını sokak azabına terk etmek bir felaket olacaktır. Acımp alınan her kediye karşılık, ardında on tanesi tekme tokat yaşama terk edilir. Sadece kapı önünde beslediğiniz bir kedi bile olsa bir veteriner fakültesinde onu kısırlaştırmak, onun için yapabileceğiniz en büyük iyiliktir. Lütfen bunu ihmal etmeyin.

Yıkama, taranma gibi olaylar kedinizi sadece ev ortamına uygun kılmak için değil, aranızda zamanla derinleşecek ve sevgiye dönüşecek ilk beraberliği sağladığı için önemlidir. Bu ilk, sorunlu günleri atlattığınızda günün birinde bakacaksınız ki dünün çirkin ördeği o paspal, zavallı sokak kedisi, şimdi canınız kadar sevdiğiniz dostunuz, birden o cam güzelleri Sarmanlar ve Minnoşlardan biri oluvermiş.

Pireyi deve yapmaya hiç mi hiç gerek yok, endişelenmeye de! Pire sadece hayvan üstünde barınan ve insan vücudunda yaşayamayan bir parazittir.

Kedice Bir Miyavlama Denemesi

Anlamak ve anlaşılmaq, kısaca anlaşmak, çok güzel. Ama iki insan arasında ender görülen bir durum. Anlaşma sağlansa bile, bu kez bunu kimin başardığı konusunda anlaşmak sorun oluyor. Belki de bu yüzden hayvanlarla anlaşabilmek insanlar için pek önemli sayılmıştır. Hayvanlarla anlaşabilmek insanların birbirlerini bu konuda eğitmesi anlamında örnek oluştururken, öte yandan aralarında hem öğrenme hem de saygı görme nedeni bile olabiliyor zaman zaman.

Genellikle köpekleri ile öğrenen çok insan vardır. Köpekleri için, o her dediğini anlıyor, her dediğini yapıyor, şu kadar sözcük biliyor, her emrini yerine getiriyor gibilerden öğrenme payı çıkarır ve köpeklerini yüceltirler. Çünkü onların köpekleri, zaten taparcasına bağlı oldukları efendilerinin dilini öğrenmek için canla başla çabalamış, tüm yeteneklerini ortaya koymuş, pek çok işe yarar sözcüğü bellemiş, anlamını da öğrenmişlerdir. O da yetmemiş ise insanlara bir kolaylık olsun

da yetmemiş ise insanlara bir kolaylık olsun diye, (şartlı refleks) kuramını noktası noktasına uygulayarak en küçük bir uyarı karşılığında hemen en kestirme davranış biçimini yanıt olarak sergilemeyi bir üstünlük ve bir iletişim gereği saymışlardır. Bilindiği gibi bunu ilk kez *Pavlov'un* sevimli köpeği gerçekleştirmişti. O efendisine bir kıyak çekerek kendini koşullandırmış ve onun ünlü kuramını doğrularak sahibinin ele güne karşı utanmasını önlemişti.

Oysa bir kedi hiçbir zaman bu karışık işlerle uğraşmaz. Tam tersine, *o kendi dilini insanlara öğretir*. Ve tüm emirlerini, pardon ricalarını, bu dili kullanarak gerçekleştirir. Üstelik kedi bu işi çok kolay yapar. En yetenezsiz insanda bile kedi dili öğrenme konusunda gizli, genetik bir yatkınlık bulunur. Çünkü kedi, kullanmakta olduğu dili, insanları evcilleştirdikten sonra onbinlerce yıl onlarla içli dışlı birlikte yaşarken, bu gelişmiş yaratıkların gezeliklerini ve zayıf yanlarını gözleyerek geçirdiği evrim sonucu oluşturmuş ve bu dilin

tüm sözcüklerini yine binlerce kez sınavarak insanoğlunun ve insankızının en kolay anlayabileceği biçimlere getirmiştir. Bu ise insan yavrusunun çıkardığı sesleri andıran bir vokabülerin yaratılması demek olmuştur. Zaten insan beyninde, kendi bebeğinin sesine karşı onu duyarlı kılan ve bebeği anlamaya dönük, kalıtsal hazır bir program bulunuyor olması, işte kedi insana karşı bu sözcük hazinesini kullanmak cinliğini gösterebilen tek yaratık durumundadır. İnsan, bu dili anlamakta çok güçlük çekmez. Sonuç, kedi ve insan arasında gizemli ve lezzetli bir iletişim ortamının doğmasına neden olan, çok güzel bir anlaşmadır.

Ne varki bu, her zaman ve her yerde kedilerin çıkarına gelişme gösteren bir anlaşma olmuştur. Şimdi, acaba biz insanların lehine bir dengeleme sağlanabilir mi gibisinden boş düşüncelerle, bize karşı kullanılan bu dile ait bir sözlük hazırlayabilmek üzere umutsuz bir çabaya kalkışmış bulunuyoruz.

Herkesin çok iyi bildiği gibi, kediler birbirleri ile ve insanlarla konuşurken aynı dili kullanmazlar. Aslında kediler gereksiz yere pek konuşmazlar da. Sükut altındır, anlamına mıdır bu sessizlikleri, yoksa sözün değerini çok iyi bildiklerinden mi, bilinmez. Belki ikisi de. Miyav'cayı daha çok insanlara saklarlar. Kediler kendi aralarında pek azı sevecen sözcük, pek çoğu da öfke belirten sözcükle, ama daha çok sessiz kalarak ya da birbirlerinin anlayışına güvenerek sürdürdükleri türlü davranışlarla iletişim kurarlar.

Gerçi her kedinin kendine özgü bir lehçesi ve gözetim altında bulundurduğu insanın kişiliğine ve entel düzeyine uygun olarak geliştirdiği çok özel bir jargonu vardır. Ama yine de kedice'de kullanılagelen sözcükler genel olarak üç ana bölümde ele alınabilirler. Bunlar sevecen, öfkeli ve sıradan sözcüklerdir. Sıradan sözcükler yalnızca insanlar içindir, onlarla sohbet için, onları eğitmek, onlara karşı çıkmak ve onları çalıştırmak içindir.

Kedice'nin tüm sözcüklerinin türetildiği üç temel deyişi vardır.

*Tan Oral,
çalıştığı
Cumhuriyet
gazetesinde yıllık
iznini
okuyucularına
böyle ilan
ediyor...*

1-mrrrrr, 2-mmmmm, 5-miyav kök sözcüklerdir.

İlki sevecen sözcükleri, ikincisi öfkeli, üçüncüsü de sıradan sözcükleri doğururlar.

Mrrrrr, mrrrrr ya da kedi frenkçesindeki karşılığı ile *purrrrr*, dostluk, mutluluk belirten bir sözcüktür. Kediler bunu hem nefes alırken hem nefes verirken sürekli olarak seslendirebilirler. Bu da onlara genellikle mutlu olmayı ve mutlu etmeyi çok iyi beceren bu dost canlısı sıcak yaratıklara, önemli bir yarar sağlar.

Diğer sevecen amaçlı sözcükler işte bu *mrrrr*'dan türetilir. Örneğin *miyav*, *mrrrnay* olur.

İki tanış kedi karşılaşınca burun buruna selamlaşma öncesi merhaba anlamına *mrrrr* derler. Kedi bu *mrrrhabdy*, sahiplendiği insan için de aynı anlamda kullanır.

Uyuyan mutlu bir kediye dokunur ya da usulca seslenirseniz, o uykusunu açmadan *mrrr* diye yanıt verir. Bu, *efendim*, *ne var!* *Bişey mi var?* Ya da, *ben iyiyim*, anlamlarına gelen gelen heceli bir sözcüktür. Dalgın duran, düşünen bir kediye de adıyla hafifçe seslenirseniz o size yine *mrrr* diye karşılık verecektir ki bu da aynı anlamda kullanılmış bir sözcük olacaktır.

Anne kedi, yavrularını uyandırmak, yanına çağırmak istediği zaman ya da onlara yiyecek getirdiğinde *mrrrnay* der ve bu sözcüğü isteği yerine gelinceye kadar yineler. Yavrular da memnurluklarını ve teşekkürlerini annelerine sürekli *mrrrnay* yaparak belirtirler. Ne de olsa küçük oldukları için ayrıntılı konuşmayı henüz beceremiyorlardır. Çoğunlukla anne kedi de yavrularının bu saygılı ve terbiyeli davranışlarına karşı takdir duygularını, benzer *mrrrnay*'larla belirtir. Belki de bu nedenle Rusya'da tüm dişi kedilerin adı *mırka'dır*.

Mrrrnay? Bu sözcük soru entonasyonu ile

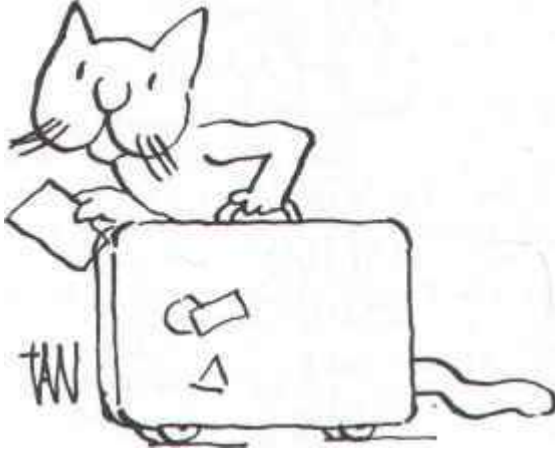
söylenildiğinde, kedi birini arıyordur. Bu kayıp bir oyuncak, sahiplendiği insan, bir arkadaş ya da bir eş olabilir.

Murrrrnouv! biçimindeki söz, gırtlaktan, ses çatlatılarak söylenir ki bu, erkek kedinin kendine eş ararken kullandığı romantik bir sözdür. Bir serenat biçimidir. Bu sözcük insanları hiç ilgilendirmediği için, onlar gece yarısı duydukları bu etkili sese, ütü ya da terlik teki atarak karşılık verirler. Sözcüğün asıl söylenişi, *mouv!* ya da *mauv!* dur. *Rrrr* takısı söze, dolayısıyla çağrıya, dostça bir eda katar. Dişi kediler de dama çıkmış ama yalnız kalmışlarsa aynı sözcükle çağrı yapabilirler.

Mmmmm!... öfkeli bir homurdanmadır. Ke-

artar. İnsan dilinde *çık dışarı!*.. sözcükleri gerektiğinde nasıl *Çşşşrrr!*.. oluyorsa, *mmmo-uvvv!*.. deyişi de, kedi şirretleştikçe bozulur, cırtlaklaşır. İki kedinin kavga ritueli süresince, döğüş öncesi ve döğüş sırasında kullandıkları sözcükleri, biz küçükken annem şöyle yorumlardı; Burun buruna gelip birbirine diklenen kediler, önce *'sakın gözünüüüü, sakın gözünüüüü'* diye uzun uzun birbirlerini uyarıyorlar, sonra *'n'olursa olsun, n'olursa olsun'* diye girişiyorlarmış.

Miyav, kediceye adını veren yaygın ve sıradan bir sözcüktür ve genel olarak insanlara karşı kullanılır. Ve yine genel olarak kedi bu sözcükle insanlardan bir istekte bulunur. *Miyav* sözcüğü, kediden kediyeye, hitap edilen

Kedi, kendi dilini insanlara öğretir. Ve tüm emirlerini, pardon ricalarını, bu dili kullanarak gerçekleştirir. Üstelik kedi bu işi çok kolay yapar. En yeteneksiz insanda bile kedi dili öğrenme konusunda gizli, genetik bir yatkınlık bulunur.

di bunu, kavga öncesi birbirine karşı kullandığı gibi, ağızındaki yemeği birinden korumak için, yaramazlık yapan yavrularını uyarmak için ya da kendini rahatsız etmekte ısrar eden anlayışsız insanlara gözdağı vermek için de kullanabilir. *Yapma, etme, uzatma, kes artık*, anlamlarına gelen bir korkutmaca sözcüğüdür. Bu sözcük, *mmmmav!*, *mmmmavvv!*, *mmmmauvvv!*, *mmmmouv!* biçimlerine girerek sonuç alıncaya kadar şiddetlenerek

insandan insana, isteğin türüne ve zamanına göre pek çok değişik biçime girebilir. Yine çoğunlukla *miyav* sözcüğü baştan ya da sonda kısaltılmaya uğratılarak çeşitlenir; *mi-*, *mia-*, *ma-*, *ma-a*, *mi-a-a*, gibi, bu söylenişleri *hey! buraya bak!* anlamındadır. *İyav, vav* gibi söylenişler, *dediğime dikkat et, beni anlamaya çalış*, *demeğe gelir*. Doğal olarak *miyav*, *miyaav*, *iyaav*, *vaav* biçimlerinde kullanıldığı gibi, *miyav*, *miyev*, *miyov* diye de

kullanılır ve hepsi de istek belirtir. Bu sözcüğün *miyuv* ve *miyyuv* biçiminde söylenişleri, yavru kedi dilinde kullanılır, aynı anlamdadır, bazen de yavru için bilinçsiz bir yakınma anlamı taşır.

Miyav sözcüğü ile özetlenen kedi istekleri iki türdür;

1- Soru biçiminde olur. *Miyav* ya da *miyav*'ın tonlanmasında vurgu ikinci hecededir ve sözcük bir kere kullanılır. *Yapabilir miyim? Gelebilir miyim? Çıkabilir miyim?* gibi izin isteyen, kendine dönük sorulardır bunlar. Kedi bu isteklerine olumsuz yanıt aldığında bozulmaz, uyum gösterir, sonuca katlanır ve ısrar etmez.

2- Emir biçiminde olur. *Miyav*, sert, kısa ve kesin tavırla söylenir ve sözcük sürekli tekrarlanır. *Aç, açın, yapın, ver, verin, görmeliyim, çıkmam gerek, gireceğim* gibi karşısındaki insana yönelik isteklerdir bunlar. Kedi burada olumsuz yanıtı kabul etmez, sonuç alıncaya kadar ısrar eder. Gerekirse tehdit etmekten ve şiddete başvurmaktan çekinmez. O zaman *miyav* sözcüğü yukarıda anlatılan biçimlerde "değişikliğe uğrar. Bir an sessiz kalıp kurnazlığı, aldatmayı da deneyebilir. Bu tür isteklerinde bir kedinin başarısız olması hemen hemen olanaksızdır. Ama yine de böyle bir sonuçla karşılaşır, kedi bu durumda küfür ederek bulunduğu yerden uzaklaşır. Küfür, çok kısa söylenmiş tek heceli bir *-mav!*dir. Bazen de bu küfür bir söylenme biçiminde bir kaç kez ardarda sıralanabilir. *Anladık-anladık!..* demektir bu kısa *-mav!..*

Eğer isteklerinde kedinin acelesi varsa, ki yemek konusunda her zaman acetesi vardır, o zaman karşısındakini telaşa boğup işi çabuklaştırmayı dener. Bu uzadıkça uzayan melodik bir *miyaaaaaaav!..* dir.

Kedi gerçekten korktuğu zaman ve sıkıştırıldığında *mauu!.. mouu!..* gibi sözcüklerle kaygısını belirtir. Benzer bir sözcüğü de kusmadan bir kaç saniye önce kullanır. *Elimde değil, kusmak üzereyim, önlem alın yerler kirlenmesin* anlamında boğuk boğuk *movv* der, bu da bir başka korku bildirimidir.

Kedi dilinde, bizim pek anlayamadığımız bazı sözcükler daha bulunur. Zaten kedi de onları

bize karşı hiç kullanmaz. Bunların en ilginç olanı, kedilerin kuş gördükleri zaman söyledikleri şeylerdir, kedilerde kuşlara karşı engelleyemedikleri bir çene düşüklüğü görülür. *Bg-bg, ıg-ıg, gk-gk* gibi kuş seslerine benzer bir şeyler söylerlerken bıyıkları titrer ve çeneleri birbirine çarpar. Kedi bir kuşu yakalamak amacıyla sotyaya yattığı zaman, özellikle de kuş uzakta ise, durum da umutsuz gibiyse işte bu çene düşüklüğü o zaman ortaya çıkıyor. Sanki kedi kendi kendine, *şuna bak, ne güzel şey. Ah! seni bir yakalayabilsem, kendime bir ziyafet çeksem şöyle* diye söylenmektedir.

Kedi dili miyavca, böylece uzar gider. Daha ne ilginç sözcükler bulunur. Hele sizi sahipten kedinizin, size döktürdüğü kimbilir ne çok miyavca sözcük vardır. Bunları ve karşılıklarını da siz yazın lütfen.

miyav-miyev-miyov-meyov-meyouv...

miav-meav-meov-meouv...

mav-mev-mov-mouv...

!..

Kedi

O telde sadece iki Amerikalı kalıyordu. Odalarına girip çıkarken merdivenlerde karşılaştıkları insanları tanımıyorlardı. Odaları ikinci kattaydı ve denize bakıyordu. Parkı ve savaş anıtını da görüyordu. Parkta büyük palmiyeler ve yeşil banklar vardı. İyi havalarda bu parkta mutlaka elinde paletle bir ressam bulunurdu. Sanatçılar palmiyelerin göğe yükselişini, parka ve denize bakan otellerin o göz alıcı renklerini severlerdi. İtalyanlar savaş anıtını görebilmek için çok uzaklardan geliyorlardı. Anıt bronzdan yapılmıştı ve yağmurda parlıyordu. Yağmur yağıyordu. Yağmur palmiye ağaçlarının yapraklarından aşağıya süzülüyordu. Taştan yapılmış patikaların çukurlarında sular birikiyordu. Deniz yağmurda upuzun patlıyor, kumsalı yalayıp geri çekiliyor, sonra tekrar upuzun patlıyordu. Arabalar savaş anıtının bulunduğu alandan gitmişlerdi. Karşıda, bir kahvenin kapısında bir garson boş alana bakıyordu.

Amerikalı kadın pencere önünde durmuş dışarıya bakıyordu. Pencerenin tam altında bir kedi, korkudan, yeşil masalardan birinin altına sinmişti. Kedi yağmurdan korunmak için tostoparlak olmuştu.

"Aşağıya inip o kediyi alacağım" dedi Amerikalı kadın.

"Ben alırım" dedi yatakta uzanan kocası.

"Hayır ben alırım. Zavallı kedi masanın altına saklanmış, yağmurdan korunmaya çalışıyor"

Erkek, yatağın ayakucunda iki yastık arasında uzandığı yerde okumaya devam etti.

"İslanma" dedi.

Kadın aşağıya indi. Resepsiyonun önünden geçerken otel sahibi ayağa kalktı ve onu selamladı. Masası, resepsiyonun arkasında uzak bir köşede idi. Yaşlı ve çok uzun boylu bir adamdı.

"Il piove"¹ dedi kadın. Otel sahibini beğenmişti.

"Si, si Signora, brutto tempo"². Çok kötü bir

hava"

Loş odanın en ucundaki masanın arkasında ayakta duruyordu. Kadın onu beğenmişti. Şikayet dinlerken takındığı o dehşetengizciddi havasını beğenmişti. Vakur halini beğenmişti. Ona hizmet etmek isteğini beğenmişti. Otelci olmaktan duyduğu hazı beğenmişti. Yıllarla yüklü yüzünü, kocaman ellerini beğenmişti. Onu beğenerek kapıyı açtı ve dışarıya baktı. Daha da şiddetli yağıyordu yağmur. Yağmurluklu bir adam boş alanda karşıdaki kahveye doğru ilerliyordu. Kedi sağ tarafta olmalıydı. Belki saçakların altından gidebilirdi oraya. Eşikte dururken arkasında bir şemsiye açıldı. Odalarını temizleyen kadındı bu.

"İslanmamalısınız" dedi gülümseyerek. İtalyanca konuşuyordu. Belli ki otelci yollamıştı onu. Kat hizmetçisinin tuttuğu şemsiyenin altında, mıcırli patikayı izleyerek pencerelerinin altına gelinceye dek yürüdü. Masa oradaydı, yağmurda yıkanmış, rengi parlamıştı, ama kedi gitmişti. Birden hayal kırıklığına uğradı. Kat hizmetçisi başını kaldırarak ona baktı.

"Ha perduto qualche casa, signora?"³

"Bir kedi vardı", dedi Amerikalı kız.

"Bir kedi?"

"Si , il gatto."⁴

"Bir kedi?" Kat hizmetçisi güldü.

"Yağmurda bir kedi?"

"Evet", dedi, "masanın altında." Ve sonra "Oo, onu o kadar çok istiyordum ki. Bir kedi yavrusu istiyordum."

İngilizce konuştuğunda hizmetçinin yüzü geriliyordu.

"Gelin Sinyora," dedi "geri dönmeliyiz. İslanacaksınız."

"Haklısınız" dedi Amerikalı kız.

Patikadan yürüyüp geri döndüler ve kapıdan içeri girdiler. Hizmetçi, şemsiyeyi kapamak için dışarda kaldı. Amerikalı kız büro-

Ernest
Hemingway

nun önünden geçerken, padrone masasından eğilerek onu selamladı. İçinde yumru gibi ufak ve keskin bir şey hissetti kız. Padrone ona çok küçük ama çok önemli olduğunu hissettirmişti. Kısa bir an için de olsa olağanüstü önemli hissetmişti kendisini. Yukarıya çıktı. Odanın kapısını açtı.

George yatakta kitap okuyordu.

"Kediyi buldun mu?" diye sordu elindeki kitabı bırakarak.

"Gitmiş."

"Nereye gitti acaba" dedi, gözlerini kitaptan ayırarak.

Kadın yatağa oturdu.

"Onu çok istiyordum" dedi. "Nedenini bilmiyorum. O zavallı yavruyu istiyordum. Yağmurda zavallı bir kedi yavrusu olmak hoş birşey değil." George tekrar okumaya dalmıştı.

Kadın ayağa kalktı ve tuvalet aynasının önünde oturdu, elindeki aynadan kendisine baktı. Profilini inceledi, önce bir yandan, sonra diğer yandan. Sonra da kafasının arkasını ve boynunu.

"Sence saçımı uzatayım mı?" diye sordu, tekrar profiline bakarak.

George başını kitaptan kaldırdı ve kadının ensesini gördü, bir oğlan çocuğununki gibi tıraşlanmıştı.

"Bu halini seviyorum."

"Çok usandım" dedi kadın. "Bir oğlan çocuğu gibi gözükmekten usandım."

George yatakta pozisyon değiştirdi. Kadın konuşmaya başladığından beri gözlerini ondan ayırmamıştı.

"Çok hoşsun" dedi. Aynayı tuvalet masasının üzerine bıraktı, tekrar pencereye doğru giderek dışarıya baktı. Hava kararıyordu.

Romanlarında öykülerinde ve düz yazılarında avcılık boğa güreşleri, savaş gibi heyecan verici erkek sporlarını yansıttığı için; mi elestirmenler Hemingway'in yapılarındaki estetik duyarlılığın, erkekliği Ve cesaret ön plana çıkaran bu tutum ile Zedelendiğini öne sürmüşlerdi... Oysa bu fotoğraf, Hemingway'in estetik duyarlılıkla yakın ilişkini belgeliyor. Tıpkı birer "buzdağı" gibi söylediklerinden Çok söylemedikleriyle insan sarsan öyküleri gibi..

"Saçımı sıkıca toplamak istiyorum ve arkada kocaman bir topuz yapmak istiyorum." dedi. "Kucağımda bir kedi yavrusu otursun, ve ben onu okşayınca zevkten mırıldasın istiyorum."

"Öyle mi?" dedi George yataktan.

"Ve bir masada kendi gümüşlerimle yemek yemek istiyorum ve masada mumlar olsun istiyorum. Ve bahar olsun istiyorum ve bir aynanın önünde saçlarımı taramak istiyorum ve bir kedi yavrusu istiyorum, ve birkaç yeni elbise istiyorum."

"Off, kes artık ve birşeyler oku" dedi George. Tekrar okumaya dönmüştü.

Karısı pencereden dışarı bakıyordu. Şimdi hava oldukça kararmıştı ve yağmur palmye ağaçlarına yağıyordu.

"Herneyse, bir kedi istiyorum" dedi. "Bir kedi istiyorum. Bir kedi istiyorum, hemen şimdi. Uzun saçım olmayorsa, ya da eğlenceli bir hayatım... Bir kedim olsun."

George dinlemiyordu. Kitabını okuyordu. Karısı pencereden dışarıya, ışıkların yandığı alana bakıyordu. Kapı çalındı.

"Avanti"⁵ dedi George. Başını kitaptan kaldırdı.

Kapıda kat görevlisi duruyordu. Kucağında, gövdesi aşağıya sarkmış, göğsüne bastırıldığı tekir bir kedi vardı.

"Rahatsız ettim." dedi. "Padrone, bunu Bayana getirmemi istedi."

Çeviren: Sema Öğünlü

DİPNOTLAR:

¹ "Yağmur yağıyor"

² "Evet, evet bayan, çok şiddetli"

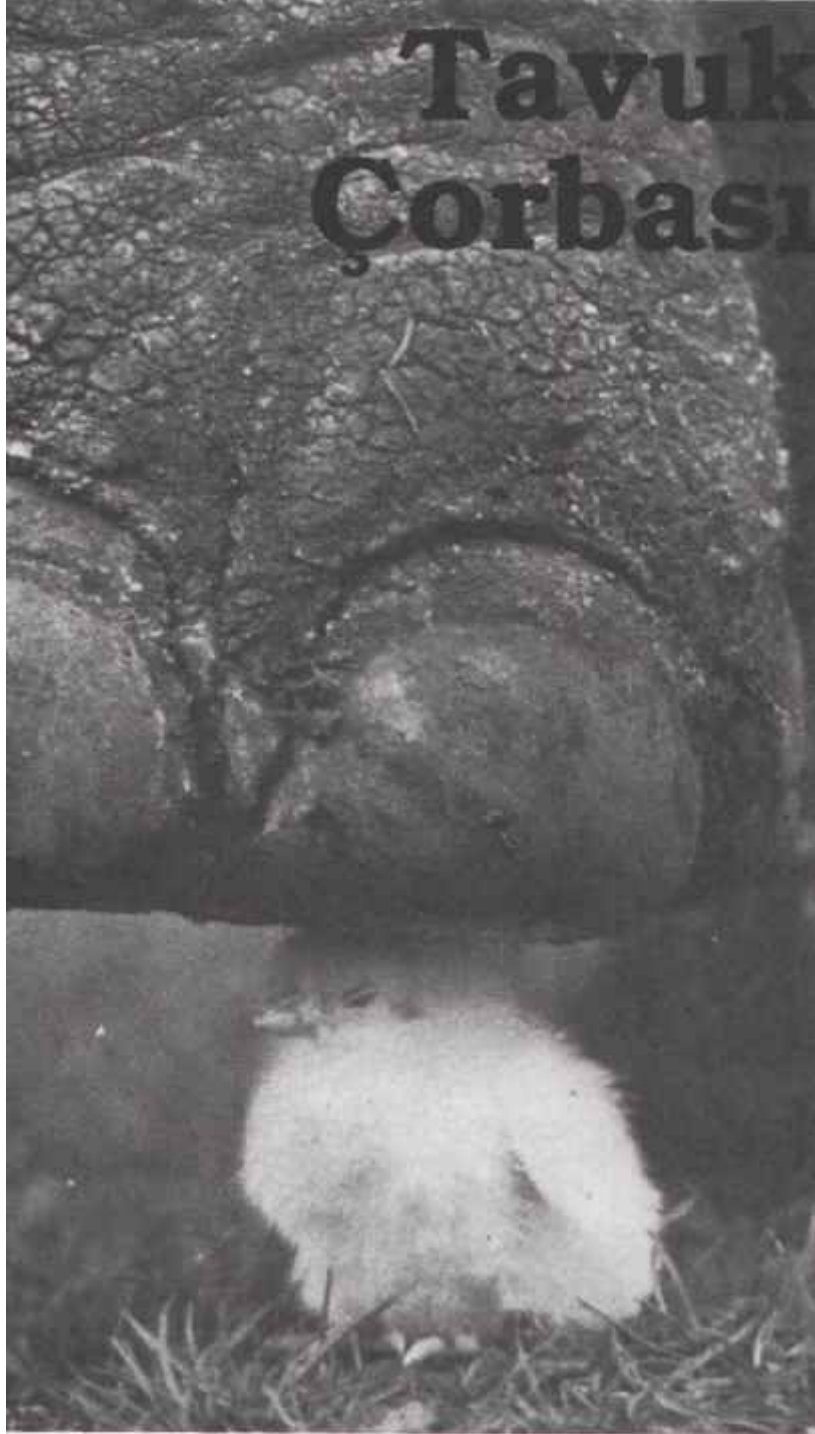
³ "Bir şey mi kaybettiniz, Bayan?"

⁴ "Evet, bir kedi."

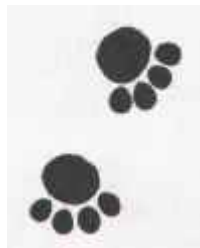
⁵ "Buyrun"

günlerden bir gün...

Najla'nın babası civcivlerine kıyıp onlardan çorba yapmış, ama fotoğraftaki fil gözünden bile küçük civciv yavrusunu görüyor ve ona kıyamıyor...

Çocukluğumdan net olarak hatırladığım olaylardan bir tanesi babamın üç civcivimi kasaba götürüp, kestirip sonra da çorba yapmasıydı!

Okuldan eve geldiğimde, ilk işim balkona çıkıp onları sevmek olurdu. Her birine ad takmıştım. Pek civciv sayılmazlardı artık, neredeyse birer piliç halini almışlardı. Anlaşılan, babam da onları her gün yokluyordu. Balkonun pis olmasından şikayetçi olan annem de babamın suç ortağıydı; sanırım böyle bir cinayete ses çıkarmaması bunun için yeterliydi.

O gün eve gelip balkona çıktığımda ortalığın boşluğu, temizliği ve vim kokması hâlâ aklımda. Babam ocağın başında çorba karıştırıyordu. Annem tedirgindi. Senaryoyu kurup, herşeyi anlamam çok uzun sürmedi. Mutfaktan fırlayıp bir yerlere doğru koştuğumu hatırlıyorum. Soluğu koridordaki kitaplığın arkasında aldım. Oraya çömelip, daha doğrusu çöküp, içim dışıma çıkana kadar ağladım. O gün babam dahil evde kimse çorbaya el sürmedi. Ertesi gün de olduğu gibi çöpe döküldü.

Aradan neredeyse yirmi yıl geçti. O zaman on yaşındaydım. Babamı uzun bir süre düşman bellemiştim. Şimdi düşünüyorum da, onun hayvanlara bakış açısı çok doğaldı. Et yemeği çok sevdi. Bunu yetişkin aklımla mantıklı bir biçimde ifade edebiliyorum. Ama nedense bu olayı düşündükçe içimden yine ağlamak geliyor. Onlar sevdiğim civcivlerimdi. Beni görünce sevinirlerdi sanki. Her birinin adı vardı ve büyüdükleri halde bana çok sevimli gözükürlerdi. Onlara bağlanmıştım ve babam onları öldürmüştü!

Aslında tavuk çorbasını herkes sever. Ama tavuğunuzun adı 'Veronika' olunca...

Najla Osseiran

Hayvanlarla kurduğunuz ilişkilerde böyle ilginç ve iz bırakan anılarınız varsa, niye bizimle ve bütün Kedi okurlarıyla paylaşmayasınız? Yazıp yollayacağınız her hatıra, hayvanseverlere yani insan severlere küçük bir armağan olacaktır aynı zamanda...

HERŞEY YAYINCILIK

CUMARTESİ YAYINLARI

HENRI TROYAT ÖLÇÜSÜZ DOSTLUK

"Bernard'a sekiz sayfalık bir mektup yazdım. Kendi kendime konuşuyormuş gibi her şeyi anlatıyorum ona. Her şey, ama aslında hiçbir şey. Çünkü o yokken günlerim bomboş geçiyor. Sanki bir katalizör o, günlerimin güzelleşmesi için gerekli olan bir katalizör. O gidince kış uykusuna yatıyor gibiyim."

ALBERTO MORAVIA MEÇHUL TANRI

"Tabuların büyük ölçüde ortadan kalktığı günümüzde konusu gerektirdiği halde cinsellikten sözetmeyen yazarlar, politikadan konuşmanın yasak olduğu bir diktatörlüğün devrilmesinden sonra susmayı sürdüren vatandaşlara benziyorlar."

SAMİ BAYDAR DÜNYADAN ÇIKIŞ YOLLARI

"Önceden bunları yazdığım için şimdi tekrar yazamıyorum. Önceden bıktığım için tekrar bıkmamanın anlamı yok. Önceden sevdiğimi söylediğim için şimdi tekrarlamak gerek. Şimdi tekrar tekrar söylüyorum; çemberin iki ucu birleştiğinde ben yokolacağım."

TARJE VESAAS TÜRKÇESİ MELİH CEVDET ANDAY BUZ SARAYI

Işıklar ve ışınlar, senden bana, benden sana mı, yoksa yalnızca benden sana mı yansıyor... Aynaya giriyor, sonra gene çıkıyor, bunun ne olduğu üstüne ne bir cevap, ne de bir açıklama. Bu somurtuk kırmızı dudaklar senin dudakların mı, hayır değil, benim dudaklarım, ne kadar da benziyorlar birbirlerine!

İSKENDER SAVAŞIR MASALDAN SONRA

"Anlam bakımından, anlaşılabilirlik bakımından bir enkazı andıran bu hayatın yine de sahip olduğu kendine özgü lezzeti anlatabilmek isterdim."

PAZARTESİ KİTAPLARI

İSKENDER SAVAŞIR AŞK VE İŞ (ŞİİR)

SALİH ECER İHTİMALEN (ŞİİR)

Yonca Pazar günü toplanır insan Pazartesi. Peygamber çiçeği bilmeden ölür.

Kedi'nin kesin olarak

3500 yıl önce tamamen evcilleşmiş olduğunu biliyoruz. Bunu kanıtlamak için Eski Mısır'a ait bulgular var. Yalnız, tam olarak evcilleşmenin ne zaman başladığı bilinmiyor. Kutsal topraklarda 9 bin yıl öncesine ait neolitik bir alanda kedi kalıntıları bulunmuştur ama, bunların evcil olup olmadığını bilinmiyor. Çünkü kedilerin iskeleti vahşilikten evcillığe geçerken çok az değişmiştir. Dolayısıyla, Eski Mısır'a ait bulgular gibi sağlam kanıtlar olmadıkça evcilleşmenin tari-

hini daha geriye götüremeyiz. Ancak, tek bir şeyden emin olabiliriz, o da kedinin tarım devriminden önce (Neolitik Devir ya da Yeni Taş Devri) evcilleşmediğidir. O zamanlar, kedi köpekten farklıydı; şimdi olduğu gibi. Tarımın gelişmesinden önce bile köpeklerin çok önemli bir yerleri vardı.

Taa Paleolitik Devir'de (Eski Taş Devri) eski avcı dedelerimiz için olağanüstü koku alma ve iştihâ yetenekleri nedeniyle, köpekler çok iyi birer av arkadaşlarıydılar. Kediler ise en eski atalarımız için pek bir değer taşıymıyordu. İnsanlar tarım aşamasına geçip büyük miktarda ürün depolamak zorunda kaldıkları zaman, kedilerin önemi anlaşıldı. Özellikle buğday depolan çok sayıda fare ve sıçanın ilgisini çekiyordu. Buğday depolarının yoğun olduğu ilk kentlerde, bekçilerin ürünü fareden korumaları neredeyse olanaksızdı. Kentli insan için kemirgenlerin kitlesel saldırısı, bilinen en eski 'veba' tehlikesi olsa gerek. Bu nedenle fareleri ve sıçanları avlayan herhangi bir hayvan, ürünü koruyan bir bekçi, Tanrı'nın çiftçilere gönderdiği bir armağan olmalıydı.

Bizim modern veba denetleme yöntemlerimizle, hele vebanın ancak eski bir kâbus olduğu günümüzde, kedinin bu eski uygarlıklar için ne kadar önemli olduğunu hayal etmek biraz zor. Ama, Eski Mısırlıların sevgili kedilerine karşı tavırları, onlara atfedilen büyük değeri biraz açığa çıkarır. Örneğin:

- Kediler kutsal sayılırdı ve kedi öldürmenin cezası ölümdü.
- Eğer bir kedi evde doğal bir biçimde ölürse bütün ev halkı yas tutardı.
- Ölümünden sonra Mısırlı kedi, bedeni rengarenk sargılarla kaplanarak, eksiksiz bir törenle mumyalanır ve yüzü tahta bir maskla kapatılırdı. Bazıları kedi biçimli tahta tabutlara yerleştirilir, bazıları ise hasır örgülere sarılırdı. Mumyalanmış cesetler milyonlarca kedinin yattığı kedi mezarlarına gömülürdü.
- Kedi Tanrıçası da vardı: Dişi Bast anlamına gelen, Bastet diye adlandırılırdı.

• Bast, ana kedi tapınağının bulunduğu kentin adıydı ve bu kentte her yıl yaklaşık yarım milyon insanın katıldığı kutsal bir kedi festivali düzenlenirdi. Her bir festivalde yaklaşık 100.000 mumyalanmış kedi, Bakire Kedi Tanrıçasının onuruna gömülürdü. Üstelik, Bastet festivalleri Eski Mısır'da katılımın en yoğun olduğu festivallerden biriydi. Katılımın bu kadar yüksek olmasının nedenlerinden biri de, herhalde, bu festivalin cümbüşlü kutlamaları ve

Eski Mısır'da kediler, sevgiden öte büyük bir saygı görüyorlar ve tanrısal yaratıklar olarak görülüyorlardı... Kim bilir, belki de, evcil kedilerin soylarının sürmesini ve kedi-insan beraberliğinin başlamasını Mısır'daki bu inanışlara borçluyuz!

Mısır'ın kutsal kedileri

stır. O dönemden kalma olağanüstü güzellikteki bronz kedi heykelleri Mısırlıların kedinin biçimine duydukları hayranlığın kanıtıdır.

Eski Mısır uygarlığı, kedinin hem dirisine, hem de ölüsüne büyük değer vermişti. Oysa günümüz dünyası hem kedilere hem de onları buncasına yüceltmış eski bir uygarlığa hakettiği saygıyı göstermedi.

Tek örnek yetecektir: Geçen yüzyılda sadece tek bir yüklemde 300.000 mumyalanmış kedi, İngiliz çiftçilerinin gübre olarak kullanmaları için Liverpool'a gönderilmişti! Bu uygulamadan geriye kalan tek ipucu, şu anda British Museum'da bulunan bir kedi kurukafası...

Sadece bir kediyi incittiği için Romalı bir askeri paramparça eden Eski Mısırlılar böyle bir 'küfür'ün diyeti için herhalde İngilizlerden en azından, 300.000 'can' isterlerdi!

Eski Mısırlılar kedilere sadece tapınmakla kalmadılar, onların ülke dışına çıkartılmasını da yasakladılar. Bu yasak, kedilerin yüksek sosyeteye ev hayvanı olarak satılmak üzere ülke

'çılgın' törenleri olsa gerek...

- "Kedi ibadeti" olarak adlandırabileceğimiz bu törenler öylesine köklü, o kadar yaygındı ki, yaklaşık 2000 yıl devam etmiştir! Bu festival İ.S. 390 yılında resmen yasaklandı, ne var ki o sıralarda eski yaygınlığından zaten çok şeyler yitirmişti...

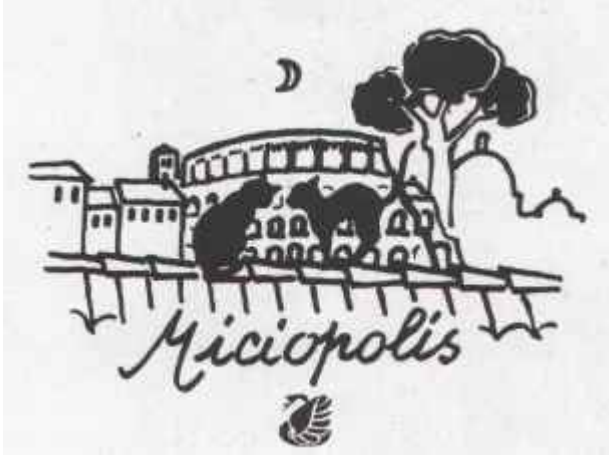
- Zirvede olduğu yıllarda kedi kültürü (yani kedilere dair inanış ve tapınlar), bu eski uygarlığın kediye verdiği önemi bütün görkemiyle yan-

dışına kaçırılması gibi bir 'karaborsa' uygulamasını da beraberinde getirdi. Elden düşme otomobil pazarlayanların ve seyyar satıcıların Antik Dünya'daki karşılığı olarak tanımlanabilecek Finikeliler, kedi kaçakçılığının büyük kâr olanaklarıyla baştan çıkararak Akdeniz'deki bütün zenginlerin evini Mısır'dan kaçırılmış kedilerle süslemeye başladılar.

Bu, Mısırlıları rahatsız etmiştir büyük bir olasılıkla. Ancak kedilerin pek büyük bir şikayeti olmasa gerek; çünkü götürüldükleri evlerde fiyatlarına uygun biçimde bakılıyorlardı.

Avrupa'yı silip süpüren veba salgınları, kemirgen nüfusunu kontrol altına alma çabaları nedeniyle, kedilere verilen önemi arttırdı ve kediler kısa süre içinde bütün kıtaya hızla yayıldı. Bu yayılmanın önemli araçlarından biri Romalılarıdır.

Yine de, denebilir ki; hiçbir kedi toplumu, dünyanın başka hiçbir yerinde, hiçbir zaman, piramitlerin gölgesinde gördüğü saygınlığı bulamadı.

Öğle sıcaklığında Via Nazionale'den Piazzale Venezia'ya doğru gölgelere sığınarak yürüyorum. Nazionale'nin sonuna geldiğimde sıcaktan yavaş yavaş tükenmekte olduğumu hissediyorum. Canım serin bir taşa dayanıp buz gibi bir su içmek istiyor. Bir iki adım uzağımda bir antik alan girişi var. Mekana üstü kapalı bir koridorla giriliyor. Eski Roma'ya ait bir ticaret alanı olduğunu sonradan öğrendiğim bir mekanda taşın arzuladığım serinliğine kavuşuyorum. Üstü kapalı-açık bölmelerden ve patikalardan iniyorum, çıkıyorum; tekrar iniyorum, tekrar çıkıyorum. Aynı yerlerden bir kaç kez geçtiğim oluyor. bazı pa-

Kedi haklarını şöyle tanımlıyorlar: Kedilerin özgürce yaşamaya hakları vardır (Kent içinde istedikleri gibi gezinebilirler); belirli bir kuruluş onlara beslenme ve barınma olanağı sağlayabilir; gönüllü doktorlar kedilerin periyodik sağlık bakımlarını maddi karşılık almadan yapar. Bunları dinlerken biraz önce yiyecek boşaltılan kabin içindeki ciğer soteyi görüyorum ve iştahım kabarıyor. Gün boyunca hiç bir şey yemediğimi farkediyorum. "Bizimle kedi beslemeğe gelir misin?" sorusuyla uyanıyorum. Sevinçle onlara katılıyorum. Yanımıza içi su dolu bir bidon, yeşil kaplara serilmek üzere naylon rulo, süpürge, ciğer sote ve ciğer ezme konservesi olarak yola çıkıyoruz. Bir başka sevinç kaynağım da daha önce önüme dikilen demir kapıların anahtarının Scarlet'te olduğunu ve onların ardına geçeceğimizi öğrenmek. Yürürken bir yandan konuşmayı sürdürüyoruz.

İlk demir kapının ardında 'Romulus' ve arkadaşları ile tanışıyorum. Scarlet bakımını yaptıkları kedilerin hepsine eski Romalıların adlarını verdiklerin söylüyor. Bu Romalılar yeni bir bedende eski mekanlarında yaşamayı sürdürüyorlar. Oradan ayrılıyor ve merdivenlerden inerek daha önce erişemediğim düzliğe çıkıyoruz. Yıkıntıların ve sütunların arasından geçerek ikinci durağımızdaki kedi mahallesine

Kediler Şehri Miciopolis

tikaların, geçitlerin başlangıcında önüme sonradan oluşturulmuş demir kapılar çıkıyor. Ancak, hepsi kilitli.

Her yerde kediler var. Birinden öbürüne koşuyorum. Küçük bir patikayla yukarı doğru kıvrılıyorum. Sağımda üstü kapalı bir bölme var. Önünde kediler toplanmış, kimi kısıp gözle kimi pür dikkat içeri bakıyor. Onlardan gözlerimi aldığım, içeride yeşil dörtgen kaplara üzeri kedi resimli konserveler boşaltan iki genç kadın görüyorum. Kadınlardan biri konuşmamı bekleyen bir gülümsemeyle yüzüme bakıyor. Parmağımla kedileri göstererek bu hazırlığı onlar için yapıp yapmadıklarını soruyorum. O sırada diğer kadın da aydınlık bir yüzle bana dönüyor ve beni yanıtlıyor.

Sorduğumdan fazlasını öğreniyorum. Gönüllülerden oluşan bir dernekleri olduğunu, bu derneğin kedi haklarını korumayı amaçladığını ve besleme eyleminin bunun bir parçası olduğunu söylüyor. Hemen içeri atlıyorum ve sürekli soruyorum. Scarlet heyecanla anlatıyor, Maria Luisa İngilizce bilmediği için baş hareketleriyle konuşmaya katılıyor.

varıyoruz. sesli öpücüklerle onları çağırıyoruz, ancak kulak veren yok. Scarlet yazın bu saatlerinde dışarıda gezinmeyi yeğlediklerini söylüyor.

'Miciapolis'i (derneklerinin adı; 'Kedicik/Pisicik Şehri' anlamına geliyor) 1987'de kurmuşlar, yoğun bir mücadeleden sonra kendi bölgeleri olan Lazio'da kedi haklarını içeren kanunu çıkarttırmışlar. Lazio İtalya'da kedi haklarının kabul edildiği ilk idari bölge. Şimdilerde İtalya genelinde kediler için bir kanun çıkartılmak üzereymiş.

Bir iki sene önce İstanbul'a geldiklerini, sokak kedilerini genelde çok zayıf ve hastalıklı bulduklarını öğreniyorum. 'Kedi Dergisi'nin amaçlarından söz edince Scarlet'in gözleri parlıyor. Yolculuğumuzu sürdürürken bir rastlantı sonucu karşılaşmış olmamıza sevinip duruyoruz. Maria Luisa'nın aklına 'baklava' geliyor. Scarlet'in yardımıyla baklavayı çok sevdiğini anlatıyor. Ayrılırken 'Valentiniano' üzerimize tırmanarak kucaklaşmamıza katılıyor. Görüşmek üzere...

Roma 1991

Şahika Tekand'ın Şişman'ı

Kedi: Brontozor beslemekten neden vazgeçtiniz?

Şahika Tekand. Erkek kediler kadar yumuşak huylu değiller de ondan.

Herhalde daha az yiyorlar?

Evet, tabii. Hem daha az yemek problemi var, hem de bunları kucağınıza alıp sevebiliyorsunuz.

Kedinizin adı neydi?

Şişman.

Şişman, gerçekten de çok şişman görünüyor.

Evet, 6 kilo. Veterineri de biraz fazla olduğunu söylüyor ama zayıflık ya da şişmanlık konusundaki moda olan beğeni değerlerini pek önemsemiyor benim kedim. Zannedirim ruh güzelliğine inanıyor.

Peki kaç yaşında şimdi?

1 yaşını henüz geçti.

O kadar iyi huylu mu gerçekten?

Evet, görmüyor musunuz? Deminden beri ayağınızın dibinde yatıp duruyor.

Peki az evvel pencerenin kenarına çıkmıştı. Düşerse birşey olmaz mı?

Olur.

Hiç düştü mü?

Evet.

Nasıl oldu?

Sema'nın kedisi Kaplan itti.

Birşey oldu mu?

Ağzı burnu kanadı. Üç dört gün aptal aptal gezdi. Bir hafta da kolu bandajlı dolaştı. Sonra yine eski canavarlığına kavuştu.

Bazıları kedilerini giydiriyor, sizin öyle huylarınız var mı?

Arada sırada oynamak istediğimizde oyuncak bebek elbiseleri giydiriyorum. Kafasına da yün bere geçiriyorum. Gerçekten pek komik oluyor.

Onuruna dokunuyordur herhalde..

Yo, hiç rahatsız olmuş gibi davranmıyor. Böyle şeyler insanların problemi oluyor genellikle. Hem Şişman benim onu ne kadar sevdiğimi biliyor. Beraber eğleniyoruz. Ben onunla top oynamak için yerlerde süründüğümde nasıl onuruma dokunmuyorsa, o da bunu anlıyor herhalde.

Hiç aşık oldu mu?

O bütün güzel kadınlara aşıktır.

Eve gelen yabancılarla arası nasıl?

Son derece sokulgan. Özellikle de kadın misafirlerin göğüslerine yatmayı çok seviyor.

Hiç kedi kürkünüzün olsun ister miydiniz?

Herhangi bir insanın ya da bir arkadaşınızın saçlarını beğenseniz kafa derisini yüzmek ister misiniz? Ayrıca, sadece kedi kürkü değil, hiçbir kürkü alıp giymem. Modadır, şıklıktır, gösteriştir her ne sebeple giyiliyorsa, bunu da ilkel bir davranış olarak değerlendiriyorum. Düşünsenize, kürk giymek de denebilir, bir canlının derisini yüzüp giymek de... Sonuç olarak ikisi de aynı şey değil mi?

Pekala sadece merak ettiğim için sordum canım. Ben de kürk giymiyorum... Neyse gelelim Şişmana... Benim bildiğim kedilerin dört ayağı olur. Bu niye beş ayaklı?

Beşincisi ayak değil, kuyruk.

Hay Allah, ben gitsem iyi olacak. Röportaj için teşekkürler.

Bir gün stüdyomda beslediğim Geko'yu da görmeye gelin...

"Yanda, sahibim olduğunu iddia eden Şahika Tekand, anlamadığımı zannedip, hakkımda yaklaşık bir saat dedikodu yaptı. Kendisi aslen İzmirli. Tiyatrocu. Stüdyosuyla film setleri arasında koşturup duruyor bütün gün. Film setlerini bilmem ama bizim evin altındaki Oyunculuk Stüdyosu'ndaki öğrencilerden çok çekiyorum. Zaten çok kalabalıklar. Bir de beni her dakika sıkıştırıp duruyorlar. Şikayetçiyim."

ŞİŞMAN

(Değilim Ashında)

"Her şey insan için..."

Bu köpeğin bacağı, arka arkaya gelen sayısız çekiç darbesi ile un ufak edilmiştir. Deneyin amacı psikolojik stres yaratmaktır... Bu nedenle yara açıkta bırakılmış ve deney sırasında uyuşturucu kullanılmamıştır.

zaman küçük bilimsel başarılar için kimyasal maddeler, radyasyon, kesip-biçme vb. 'işlemlerle' acımasız deneylere tâbi tutulan kedi, köpek, maymun ve kobayların gözleriyle bakıldığında, beyaz önlüklü bilim adamları da kanlı birer katil değiller mi?

Ne kadar insanî?

'Cinayet'ten söz ederken, kuşkusuz ondan daha ağır bir suç olan 'işken-ce'yi es geçmemek gerek: Maymunlar, tavşanlar, fareler, kediler, köpekler... laboratuvarlarda canlı canlı kesilip biçilir, yakılır, gözlerine kimyasal maddeler doldurulur, beyinlerine elektrodlar sokulup şok verilir, kemikleri kırılır, organları veya omurgaları çıkarılır, zehirlenirler, kızgın saç üzerinde yürütülürler, dondurulur, haşlanır, boğulurlar...

Nereye Kadar?

Uçak, otomobil, füze testlerinde hayvanlar kullanılarak çarpışma sonuçları incelenir. Nükleer ve kon-

Nazi doktor Mengele'nin yüzlerce, belki de binlerce toplama kampı tutsağı üzerinde yaptığı vahşi deneyleri 'insanlık dışı' olarak nitelemek bugün için çok kolay. Oysa Nazileri, hatta Mengele gibileri gözü dönmüş caniler olarak görmek, kolay olduğu ölçüde basit ve yetersiz bir açıklama olacaktır...

Naziler de, eninde sonunda birer insandılar; Yahudiler, Çingeneler ya da Polonyalılar Germen ırkına kıyasla daha aşağı tür insanlar olarak tanımlanınca, bu tanım Nazi Almanya'sında bir kez kabul görünce, "üstün ırka" erişmek için yapılması 'gereken' bilimsel deneylerden Mengele'yi kim alıyabilirdi?

Günümüzde hayvanlar üzerinde uygulanagelen deneyleri Mengele'nin vahşetiyle karşılaştırmak, çağdaş bilime çok büyük bir haksızlık mıdır? Belki. Ama laboratuvarlarda, çoğu

vansiyonel silahların insanları amaçlandığı şekilde öldürüp öldürmeyeceğini sınamak için önce hayvanlar bu silahlarla öldürülür.

Psikoloji literatürü, hayvanlarda uyuşturucu bağımlılığı yaratarak, depresyon yaratmak üzere anası ile yavruyu ayırarak sonuçlarını inceleyen, pek çok akademik raporla doludur. Çelik kasalarda 6 ay kapatma, su içinde haftalarca tutma, uykusuz bırakma, olağan işlemlerdendir.

Kozmetiklerin, deterjanların, asitlerin zararları... tavşanların derileri ve gözlerinde dene-nerek saptanır. Deri testlerinde tavşanların traş edilmiş derisine her türlü zehirli, yakıcı kimyasal maddeler sürülür, sonra bu maddelerin deri üzerindeki yakıcı etkileri incelenir.

Üstelik, deneklere büyük acılar veren bütün bu deneyler, hayvanlar uyuşturulmaksızın

Derleyen:
Mustafa
Arslantunalı

yapılır; tepkilerin incelenmesi amacıyla!

Ne kadar güvenilir?

Günümüzde insan sağlığı ve bilimsel gelişme için hayvanlar üzerinde, onların acı çekmesi ve canı pahasına yapılan deneylerin 'gerekli-liği' de -en hafif deyimle- su götürür: Hayvanlara korkunç acılar çektirerek yapılan deneyler yerine alternatif yöntemlerin kullanılı-şı, sadece ahlâki değil aynı zamanda bilimsel açıdan da daha geçerli görünüyör.

Çünkü hayvanların, hatta verdikleri tepkiler açısından insana en çok benzediği öne sürülen deney hayvanlarının bile, genetik ve fizyolojik yapıları, psikolojik tepkileri insanlarınkinden çok farklı. Bu farklılıklar yüzünden hayvanlardan elde edilecek bulguların insanlara güvenle uygulanamayacağı, sadece hayvanseverler tarafından savunulan bir görüş olmaktan epeydir çıktı: Örneğin, insan için zararsız olan aspirin önce hayvanlar üzerinde denenseydi hiçbir zaman piyasaya sürülemeyecekti, çünkü aspirin, kedi, köpek ve fareler üzerinde gerçek bir zehir etkisi yapıyor!

Öte yandan, yaban domuzları ve kirpiller bir alay askeri öldürebilecek miktarda afyona bana mısın demiyorlar; fare ve sıçanlarda hiçbir yan etkisi olmayan ensülin, insanlarda körlüğe, hatta ölüm yol açıyor... Kedi ve farelerde az miktarı öldürücü olan morfin, insanlarda rahatlatıcı ve uyutucu bir etki yapıyor, bizim en güçlü zehirlerden biri olarak bildiğimiz arsenik koyunlara zarar vermiyor, öte yandan penisilin, yüzyılın bu büyük tıbbi buluşu, kobayları öldürüyor... Hayvan deneylerinde zararsız olduğu görülen pek çok kimyasal maddenin, insanlar üzerinde kanserojen etki yaptığı da saptanmış.

1950'lerden bu yana, sadece ABD'de 7,000 hayvan üzerinde bu türden yüzlerce deney yapılmış. Ama anne ile yavruyu ayırma, maymun yavrularını "umutsuzluk kuyusu" adı verilen kasalarda aylarca, hatta yıllarca tutma vb. uygulamalar ne işe yaramıştır? Bir araştırmacıya göre hemen hemen hiçbir şey: "Maymunlardan aldığımız veriler bize insanlar hakkında yeni bilgiler vermemiştir. Sade-

ce daha önce insanlardan aldığımız bilgileri doğrulamıştır." (Suomi, 1976; Suomi&Harlow, 1977)

Ne kadar gerekli?

Hayvanların korunması adına da olsa, bilimsel deneylerin durdurulmasını istemek, bilimin egemenliği altındaki bugünkü dünyada bir hayâlden başka bir şey değildir. Hayvanlar üzerinde uygulanagelen vahşetin durdurulması, ancak ve ancak bilimsel programlar için alternatif yöntemlerin önerilmesiyle mümkün. Üstelik bu tür yöntemler, geçmişte

zararsız olarak görülmüş olsalar da, bugünün teknolojisiyle rahatlıkla uygulanabilir nitelikte...

Örneğin, hücre, doku ya da organ kültürünün üstünlüğü; hayvanlardan parça kesmek yerine, orijinal materyali insanlardan alabilmeyi sağlamasıdır. Böylelikle insan sağlığı için de daha doğru ve güvenilir sonuçlar elde edilebilir.

Ayrıca, laboratuvar tahlillerinde tavşan, fare gibi hayvanlar kullanmak yerine, bilgisayar teknolojilerinden ve benzetim (simulasyon) tekniklerinden yararlanarak, modeller üzerinde çalışmak mümkün: Bilimsel etkinlik gide-

Öğretim programının bir parçası olarak öğrenciler canlı tavşan üzerinde deney yapmaya hazırlanıyorlar.

*Kafesteki kedi,
yapılacak deneyi
bekliyor;
dokuz canlı
olması onu
kurtaramayacak.*

rek daha büyük oranda benzetim yöntemlerine dayalı hale gelirken, hemen her çeşit bilimsel model bilgisayar ekranlarında başarıyla işlerken, neden hayvanlara korkunç acılar veren deneyler zorunlu olsun?

Modelleme olanaklarının yanısıra, bugünkü teknoloji insana benzer özelliklere sahip robot ya da mekanik-elektronik düzenekler de sağlayabiliyor.

Mutlaka canlılar üzerinde araştırma yapılması gerekiyorsa, uyuşturucu, nikotin bağımlılığı, alkolizm vb. konularda, doğrudan hasta insanları gözlemek hem daha insani hem de daha güvenilir bir yol değil midir? Kanseri araştırmalarında, yaşlanma deneylerinde, ya da immünolojide plasentalar kullanılabilir; doğum kontrol hapları ve alerji ilaçları gibi riski az maddeler de gönüllü insanlar üzerinde denenebilir.

Dolayısıyla, güvenilir veri toplamak ve araştırma programlarını sürdürmek için, günün-

müz bilimi korumasız hayvanları katletmek zorunda değildir.

"İnsanlığın yararına" olduğu sürece, bu tür acımasız deneylere karşı durmamak gerektiğini düşünebilirsiniz. Ama "iki hayvanı birbirine ekleme" denemeleri sürüp giderken, hassas ameliyatlara hayvanların kolları-bacakları ve kafaları birbirine yapıştırılırken -tabii bu tür vahşi denemeler yüzde yüz ölümlü sonuçlanıyor- sıranın bize gelmeyeceğini; hayvanlara yapılan genetik müdahalelerin günün birinde insanlara da uygulanmayacağını nereden biliyorsunuz?

Bilimsel etik, "insan-hayvan", "biz-ötekiler" gibi çifte standartlarla işlemeye başladığında, bilime ne ölçüde güvenebilir, günün birinde "ötekiler" sınıfına sokulmayacağımıza nasıl inanabiliriz?

* Bu yazı, büyük oranda "Gerçek Dostlar" dergisindeki "Hayvan Deneyleri" sayfalarından derlenmiştir.

Ünlü yazarımız Bilge Karasu'nun bu sayfalarda okuyacağınız yazısı, Bursa'daki 'geniş çaplı' bir itlaf uygulaması nedeniyle kaleme alınmış ve *Çağdaş Şehir* dergisinin Kasım 1987 sayısında yayınlanmıştır. Söz konusu 'cinayetlerin gündemden kalkmış olduğunu düşünmediğimi z için -elbette yazarının izniyle- bu önemli yazıyı yeniden yayımlıyoruz.

Cinayetin Azı Çoğu

24 Temmuz 1987 günü *Milliyet* gazetesini görenler ne düşündüler, ne yaptılar, ne yapacaklar? ¹

Gazetenin o günkü haberine bakıp bir kişiyi suçlamakla (sorumlu tutmakla, cezalandırmakla) yetinmek, herhangi bir 'çözüm' getirmez sanıyorum. Bir kişinin olsun, o kişiye acıması, bir kişinin olsun, o kişiyi haklı görmesi ya da 'gerekenin yapılmış olması'ndan doğacak bir iç rahatlığı, zarar verecektir. Hepimize.

İlk sorumuz şu olmalı: İnsanlar, şehirlerinde rahat etmek için dirim ortaklarını teker teker yok etmenin ne kadar ilkel bir 'çözüm' olduğunu, iş işten geçmeden anlayabilecekler mi? (Pencereyi gölgede mi bırakıyor? Kökler be-

tona mı dayandı? Ağaçlar kesiliverir. Kuduz tehlikesi artar gibi mi? Kediler köpekler fırında yakılıverir). Karşıdan bakanlar için şehir yaşamı bir 'kolaylıklar cenneti'dir; şehirliler, zahmetsizliğin ancak zahmetle elde edilebileceğini unutuyor mu? Öldürmekten, yok etmekten azıcık daha zahmetli çıkar yollar aramamak, uygarlığın övüncü haline mi gelecek?

Bursa'da 1747 köpek ile kedinin (ister uyuşturulmuş ister uyuşturulmamış olsun) fırına atılarak yakılması, gazetenin dediği gibi, 'vahşettir'. Bunu bir veteriner müdürünün yapması (yaptırması), 'vahşettir'. Bunu, halkın sağlığını korumak gerekçesiyle, 'içleri sızlayarak' yapmış (yaptırmış) olanların düşünce düzeyi konusunda aydınlanıyoruz ama bu aydınlanışımız, iyi niyetlerle işlenebilecek ki-

Bilge Karasu

yımlar konusunda da bizi uyarmazsa, *bize* yazık olur. *'Birçok kişinin* bu çalışmaları desteklemiş olması -aferin onlara!- işlenen suçü hafifletmez, yaygınlaştırır.

Hayvanları seven, korumaya çalışan bir insan olmam, isyan etmeme yeter. Ne var ki, öldürülmüş olan hayvanlardan çok, insanları düşünerek bu ürkünç iş üzerinde soğukkanlılıkla durmak zorundayım.

Veterinerler topluluğu, hayvanları koruma dernekleri, elbette, bir şeyler söylemek, bir şeyler yapmak zorundalar. *'Kınama'dan* çok öte... Seksen yıl önce böyle bir şey yapılsaydı kimi yazarlarımızın neler yazabileceklerini okur gibi oluyorum. Hayırsızada, az mı yazı yazdırmıştır?...

İkinci soruyu şu noktada sormalı: Hayırsızada *'kamp'larından* Bursa *'fırın'larına* varmış olmamız, 45 yıl kadar önceki kamp-fırın dehşetini usumuza getirir mi getirmez mi?

Yapılan nedir, onu anlamaya çalışalım.

Her şeyden önce, *üç ay içinde 1747 kedi ile köpeğin öldürülmesidir.* Yani evcilleştirilmiş hayvanların... Yani bizlerin, insanların, işimize yaraması için, binlerce yıl önce yolunu bulup, avından, kırından, dağından kopardığımız, kendimize alıştırdığımız, öğürleştirdikçe de canını da biz vermiş gibi davranmaya kalkıştığımız hayvanların öldürülmesidir... Dostluğunu gördükçe (bu dostluğu *yaşayanları* hesaba katmıyorum burada; onların hayvanlar -ya da, hayvanları- ile ilişkileri zaten başka bir çerçeve içerisinde görülür. Şu anda da, nedense, Brecht'in bir şiirindeki ² köpek geliyor usuma) bizim de bağlandığımız ama bizden başkaları karşısında -işimize yarasın diye- yırtıcılıklarını sürdürmelerini istediğimiz; sevgiye, yakınlığa, insan dostluğuna alıştırdıktan, insan dünyamızda onların bağımsızlıklarını neredeyse yok ettikten sonra, şehirleşme sürecimizde yaşayışlarını büsbütün çıkmaza soktuğumuz halde (arabaların her gün çığnedikleri, yüksek yerlerden düşenler ya da atılanlar, açlıktan ölenler düşünölsün) gene de yanımızda üremesi, üremekten vazgeçmesi karşısında başımızdan nasıl defedeceğimizi bilemediğimiz hayvanların...

Çocuklarımıza, onların, bu yeryüzündeki or-

taklarımız (yalnız duygu ortağı değil, çıkar ortağı da) olduklarını öğreteceğimize, eskinin umacıları yerine koyuyor, kendilerinden korulacak canavarlar diye gösteriyoruz onları. Her kuşak bu *temel* korkuyu bir sonrakine de aktarıyor. Onları sevmekle kazanabilecek dostluğu öğreteceğimize çocuk kafalarında düşmanlıklar yaratıyoruz. Daha kötüsü, gücümüzü onlara karşı kullanmayı, ucuz kolay üstünlükler yaşamayı pek küçük yaşta öğreniyor, öğretiyoruz. Kediden köpektan korkulur (ısırır! tırmalar!); acıktığı için insana yanasırsa kedi köpek kovulur; kovmakla da kalınmaz, çöğlükler atılır (bu düşmanlık karşısında kendini koruma içgüdüünün hâlâ sürüp gitmesine de edilmedik laf bırakılmaz!); canlıların bu yeryüzündeki dengesinden habersiz insanlar karşısında, cırnağı ile dışından başka silahı olmayan *'paryalar'* yaratılır. Sonra bunlar, şu ya da bu biçimde, öldürölüverir.

**Hayırsızada
'kamp'larından
Bursa
'fırın'larına
varmış
olmamız,
45 yıl kadar
önceki
kamp-fırın
dehşetini
usumuza getirir
mi getirmez
mi?**

Yapılan, 'toplu' değilse de, taksit taksit bir 'toplucu' kıyıma gidilmesidir. Gerekeçe kutsal: İnsan sağlığının korunması. Gerekeçe bu olunca, başka kıyımlardan, kıyalardan bizi alıko-yabilecek nedir?

Kuduz korkunç bir hastalık. İnsanlar için de, kediler köpekler için de. Hastalığın en göze çarpan, en görünür ileticisi olmak, hoşlarına gittiğinden değildir bu hayvanların. Kuduz bir insanda baş gösterince yapılan, o insanın ölümünü beklemektir. Kudurmuş olduğu anlaşılan hayvan öldürölür. Hayvana iyilik edildiği bile söylenebilir bu durumda. ('Ölme hakkı'nın, 'ehven-i şer' sayılacak bir öldürölmenin -insanlar için- tartışıldığı bugünlerde, *daha çok* insan bu konuda düşünmeye başlayacaktır belki. Konumuz bu değil.) Ama hayvanların *rastgele* öldürölmesi, bir 'vicdan', hatta bir 'sevgisizlik, sevgi yokluğu' sorunu olmadan önce, bir 'canlılar dengesi' sorundur. Bu da, en çok, insanları ilgilendirir. Bütün güçleriyle kendilerini korumak isteyenler, koruyabilenler, daha doğrusu korumayı başara-bilenler, onlar çünkü.

'*Vicdan*' sorunu ancak *can* denen şeye saygı duyulmasıyla ortaya çıkabilir. (Elbette *kendi* canımızdan değil, *başkalarının* canından söz ediyoruz burada.) Sevgi ise ısmarlama olmaz; yaşayarak öğretecek/öğrenilecek bir şeydir sevgi.

Can veremiyoruz ama can almayı, kendi aramızda, yani insanlar arasında, birtakım kurallara bağlamışız. Hukuk alanında cezanın bir türü de can almaktır. (Bugün idam cezası, çeşitli tartışmaların konusu; aşağı yukarı otuz beş yıldır -daha öncesi bir yanda kal-sın şimdilik- idam cezaları, birçok yerde, eski rahatlıkla kabul edilen bir şey olmaktan çıktı.) Savaş hali de -tek tek insanların ne düşünebileceği bir yana- can alma işini suç olmaktan çıkarır, hatta yasal kılar; savaş halinin (toplumsal düzenin korunmasından kişinin kendini korumak zorunda kalışına dek) türlü uzantıları da öyle... Bu 'en genel' durumların yanı sıra av, sonraları da üretim-tüketim temeline dayalı bir yiyecek (sağlama) 'sanayii', insan dışındaki canlıları öldürme-mizle ilişkili birtakım kurallar yaratmıştır.³

İmdi, yanlış yorumlanmış bir 'savaş hali', can almayı, hele topluca can almayı suç haline sokar (örneğin, kuduzla savaşılmaktadır, kediler ya da köpeklerle değil; ayrıca kedi köpeğin, bitten, pireden, tahtakurusundan çok farklı olduğu unutulmamalı). Av, kendi canınızı tehlikeye atmıyorsanız, türlü zahmetlere katlanamıyorsanız, çirkinleşir. Karın doyurma çabalarının, çeşitli üretim-tüketim kuralları çerçevesini aşmaması beklenir. 'Sınır nereden geçer?' türünden çok ince bir sorunun tartışılması ne bu yazı içerisinde girişilebilecek bir iştir, ne de ben kendimi bu konuda yetenekli görürüm. Ama bir canlının dirimini ortadan kaldırmakta kendini özgür duymak, 'ben insanım, herhangi bir hayvanı istediğim gibi, istediğim zaman öldürebilirim, herhangi bir bitkiyi koparır, kökünü sökerini demek, tehlikeli bir yanılsamadır; kötü bir yanılgıdır; araba sürenin elinde bulundurduğu (elinin altında tuttuğu) güce aldanarak her yolun öncelikle kendinin olduğunu, ancak araba süren başka insanlarla bir ortaklığı bulunabileceğini, daha değersiz bir soy oluşturan yaya-ların başlarının çaresine bakmak durumunda olduklarını sanması gibi...

Bıyık, ismini nereden almış, fotoğrafa şöyle bir göz atınca hemen anlaşılıyor... Evin dışında, tamamen esrarengiz ve mahrem bir 'gece hayatı' süren Bıyık, resimde sahibi ve ev arkadaşı olarak seçtiği Bilge Karasu'yla birlikte görülüyor.

Çevremizdeki evcilleşmiş hayvanların üremesi, beslenme kaynaklarının insanlarca -neredeyse bütünüyle- denetlenmekte olması (söz konusu hayvanlar sokak köpekleri, sokak kedileri, çöp tenekeleri, varilleri, bu kaynaklar arasında önemli yer tutar), şehirlerin, her şeyden önce, insanların davranışlarıyla ilişkili sorunlarıdır. Öldürmeye kararlı bile olsak, önce, öldürme nedenlerini elden geldiğince azaltmayı, ortadan kaldırmayı denedik mi? Deneyebilir miyiz? Deneyemez miyiz?⁴

Topluca öldürme bir 'gereklik' değildir, olsa olsa bir 'önlem' niteliği taşıdığı ileri sürülebilir. Bu tür önlemlere girişmek ise bizi birçok yanılgı ile karşı karşıya bırakır. Temeldeki sanı sağlıklı çünkü. Az önce saydığımız özel durumlar dışında topluca öldürme, öldürenin, öldürdükleri üzerinde, bir can alma hakkını varsaymaktadır. 'Ben böyle bir şey yapabili-rini diye düşünmektedir (inanmakta, san-

Hayvanları seven, korumaya çalışan bir insan olmam, isyan etmeme yeter. Ne var ki, öldürülmüş olan hayvanlardan çok, insanları düşünerek bu ürkünç iş üzerinde

durmak zorundayım.

maktadır) bu işi yapan. Öldüren, elindeki güce (çeşitli biçimlerden birini, birkaçını taşıyabilecek güce) yaslanarak, karşı koyabilecek, kendini koruyabilecek durumda olmayan, hesap soracak hali (ya da hesabını soracak kimi kimsesi) bulunmayan bir takım can sahiplerini, üstelik, kötü (zararlı, tehlikeli, 'kötü niyetli', saldırgan, fırsat kollayan bir takım yaratıklar) diye niteleyerek yapılan işi haklı göstermek, bu öldürülenlere acımaya kalkabilecek olanları acımdan vazgeçirmek, hatta toplum için iyilik olacak bir işe itiraz ettiklerinden ötürü onları güç duruma düşürmek gibi bir art niyeti de işe katarak, öldürmektedir. Bu durum, birtakım başka şeyler çağrıştırmıyor mu? Bu öldürenin elindeki güçlerden *birinin* resmi yetke olması, düşündürücü değil

mi? '*Toplum adına*' iş görülmekte olması?...

Yapılan, topluca kıyımın yanı sıra, nicilikle ilişkili gösterilen bir öldürme yöntemi kullanılmış olmasıdır: Hayvanlar, diri diri, fırında yakılmıştır.

'*Gerekli*' görülmüş bir can alma işini elden geldiğince acı vermeden yapmanın yolu aranmış mı ki? Gömme sorun yaratıyorsa (öyle ya, 1747 hayvan için kazdırılacak çukurlar büyük olacaktır, zahmete girilecektir) hayvanların ölmesinden sonra onları yakma yoluna gidilebilir. Öldürten kişi, '*insanî açıdan bakarsak karşıyum*' dediği '*olaya*' hayvanı açıdan bakmayı denemeyeceğine göre, '*içinin de sızladığını*' söylediğine göre, hele kendini,

kendi duygularını aşan bir ödevi yerine getirmekte olduğunu da belirttiğine göre, yapılacak, söylenecek bir şey kalmamakta mıdır artık?

Bir 'insanlık' belirtisi, olsa olsa, 'yakıyorum ama önce uyuşturuyorum' denmiş olmasında görülebilir. ('İsteseek onu da yapmayız ya... İnsanız ne de olsa...') Gelgelelim, uyuşturmak, diri diri yakılan bir memeliyi (amaç buyusa) acı çekmekten ne kadar korur? *Pek iyi bildiğimiz bir şey olmasa gerek... 'Acı çığlıklar* (haberi veren gazetecinin kullandığı deyim) iştirildiğine göre 'uyuşturma' denen iş, yararını, ancak fırının dışındakilere sağlıyor besbelli.

Neresinden bakılırsa ürkütücü, tiksiniç bir iş bu.

Hayvan karşısında (evcilleştirdiğimiz, yaşamımıza kattığımız hayvan karşısında) genelleşmiş bir korku duymaktan (bu korkuyu çocuklarımıza öğretmekten), bu hayvanı düşman bellemekten tutun, onu istediğimiz gibi, işimize geldiği anda öldürebileceğimiz 'düşünce'sinden geçin (bu arada, bu hayvanın zararlılığı, yararsızlığı gibi 'görüş'lerde mola verin), eldeki yetkeden, güçten, araçlardan yararlanılmasına, sevginin gitgide azaldığı bir

DİPNOTLAR:

¹ Sayın Necla Seyhun'un *Cumhuriyet*'teki yazısını, bu yazıyı bitirdikten sonra gördüm. Kendisine, kendi adıma, benim gibi düşünüp duyanlar adına teşekkür etmek isterim. Söylediklerimizde ortak noktalar çok. Sevindirici bir şey. Ama 'hayvan sevenler hep aynı teraneleri tutturlar' sözünü doğrulamamız, daha da sevindirici. Yazdıklarımız birkaç okurumuzu yüreklendirirse, ne mutlu bize!

² *Kinderkreuzzug* 1939

³ Abdullah Cevdet ('*Çağdaş Şehir*', Temmuz 1987 -Dönemli Yayıncılık, İst., s. 58-60) *köpeklerle* savaş halinde. Okurlarının gönlü kansın diye, her çeşit silahı (biraz karıştırarak, azıcık azıcık da kendini çelişkiye koyvererek) kullanıyor. Köpekler İstanbul'da bir 'afet'tir o sırada, ama, besbelli, Abdullah Cevdet için tiksinti duyulacak hayvanlardır. 'Başka sorun mu kalmadı?', her zaman etkili, rağbet gören, ucuzca bir silahtır. *Çok daha önemli* sorunlar, hep vardır, her zaman bulunur. Ama sorunların bölümlenmesi ile 'önemli, çok önemli, az, daha az önemli' diyerek mi yapılmalı? Öksüz sorunlar irdelenmeyecek, yetim davalar savunulmayacak mıdır hiç?

Sorun, sokaklarda gezen, 'ev'siz kediler köpekler. Hayvan sevenler, evinde hayvan besleyenler, kendi hayvanlarının üremesini denetleyebilir, sokağa *evden* hayvan katılmasını önleyebilir. Sokaklarda üreyenlerin düşmanı, nasıl olsa, pek çoktur. 'Hayvan seven ama zahmetine katlanamayanlar', gene, hayvanları hem seven hem zahmetine katlanabilenlerin çözümüne yardımcı olabilecekleri bir sorundur.

dünyada saldırgan, kıyııcı, acı vermekten haz duyan kişiliklerin ortaya konmasına, hele yüce amaçlar adına konuşulmasına varın, bu iş ürkütücü.

Böyle bir işi 'destekleyenler'i bir yana bırakalım. Ama desteklemeyenlerin, tevekkülün başka, insanların işlediği hatalara, yaptıkları kötülöklere (bunlar 'başta gelecek'miş gibi, 'çekilir' diyerek) katlanmanın gene başka olduğunu hatırlamaları gerek.

Abarttığımı söyleyecekler az olmayacaktır, biliyorum. Savunmak, abartmaktır. Ama, yakılmış hayvanlar geri gelmeyeceğine, çektikleri acı 'olmamış gibi' olmayacağına göre, bu olaydaki vahşetten de çok, insanın gönlüne yıldı salacak nitelikteki yanına dikkati çekmek, abartmak sayılır mı?

Tehlikeli olabileceğinden korktuğumuz varlıklardan korunmanın en sağlam yöntemi onları topluca yok etmek midir? Bunun böyle olduğuna inananlar çoğunlukta mıdır?

Bu sorular hepimizi ilgilendirse gerek.

Fırın da silah, kalem de silah.

ÖZEL
AYHAN
TEYZE
ÇOCUK YUVASI

Zeytinöğlü Cad. Sedef Sok. No: 17
Akatlar-Etiler • Tel: 169 77 96

• Bu sayfalarda okuyacaklarınız, *Kedi dergisi* için yazılmadı. Kendi deyimiyle "kedi mecnunu" bile olmayan bir apartman sakininin, site yönetim kuruluna yazdığı mektuptan hiç değiştirilmeksizin, aynen alındı...

Ünlü fotoğrafçılarımızdan *Ozan Sağdıç'ın bu mektubuna* -kendisinin izniyle- içindeki özel isimleri çıkararak yer veriyor ve hiçbir yorumda bulunmuyoruz. Çünkü okuduğunuzda göreceğiniz gibi, metnin kendisi herhangi bir açıklamayı gerektirmiyor. Sadece bir soru eklemek istiyoruz: İnsan ve hayvan sevgisinden yoksun bu kadar çok kişi varken, "hayvan dostu" olduğunu düşünen herkesin, *Ozan Sağdıç kadar insanî sorumluluklarını yerine getirdiğini söyleyebilir miyiz?* •

10 Temmuz 1991

Şehir

Sayın.....

Basıntepe Malikler Kurulu

Yönetim Kurulu Başkanı

Paryalarına

Bu mektubu size hitaben yazmakla birlikte, hedefimin siz olmadığı kolayca anlaşılacaktır.

Destek

Yönetim kurulu bildirimleri, anonim imzalı olarak gelmektedir. Bu itibarla 8 Temmuz sayılı duyuru yazısının kimin tarafından kaleme alındığım bilmiyorum.

Olanlarda

Söz konusu bildirim 3. Paragrafının sonlarında "Bir şikayet konusu da, özellikle A Bloklarının ön ve arka cephesi olmak üzere, çeşitli yerlerde kedi-köpek için yiyecekler konulmasıdır. Etrafa saçılan bu yiyecekler hem de çevreyi kirletmekte, hem de sağlığımızı tehdit etmektedir." ifadesi yer almaktadır. Bunu yazan arkadaşımızda, çevresine karşı biraz gözlem duyarlılığı bulunsaydı, böyle yalan-yanlış bir bilgi aktarmak hatasına düşmezdi.

Var...

Bu beyan bütünüyle gerçek dışıdır. Suçlamanın tek muhatabı olarak -eşimle birlikte- kendimi gördüğüm için, bu açıklamayı yapmak zorunda kalıyorum. Olayın yönetim kurulu duyurusunda kötü bir eylemiş gibi karalanmasından önce, böyle bir endişe var idiyse, belli olan muhatabıyla, yani bizimle şahsen konuşulmasını isterdim.

İşin gerçeği şudur: Söz konusu yerde ikibuçuk aydır sadece ve sadece iki çaresiz kedi yavrusu, -elbette bütün sağlık kurallarına dikkat edilerek- tarafımızdan beslenmiştir. Bu yavruları, bahçemizi her nasılsa mesken tutmuş bir kedi dört kardeş olarak, merhum komşumuz .... eşi .....evinde gizlice dünyaya getirmiş. Hiç kimsenin vicdanı, can taşıyan ve henüz süt emen bu yaratıkları göz göre göre sokağa atmaya el veremezdi. Nitekim bu yavrular bir süre anneleriyle birlikte Sayın ..... balkonunda barındırıldılar. Yavrular henüz 20 günlük iken annelerini caddede bir araba ezdi. Annesiz ve korumasız kalan bu yavrulardan ikisini merhamet sahibi iki komşu evlerine kabul etmişler. Kalan iki yavruyla da eşim ilgilenmeye başladı. Bildiğim kadarıyla, siz de bu yavruların buldukları koşulların

yakın tanışsınız. Saygıyla ve teşekkürle anmam gerekir ki, onlara yardım eli uzatmak isteyenlerden biri de sizsiniz. Onlara bakmanın "sevap olduğunu" da ifade etmişsiniz.

Eşim ve ben kedi mecnunları değiliz. Onlara aşırı düşkünlüğümüz yüzünden yardımcı olmak gibi bir eğilimimiz yok... Yani, sözün kısası, biz de herkes kadar bencil ve duyarsız davranma hakkına sahip -normal- insanlarız.

Ancak, bu bir insanlık ve vicdan sorunudur. Tanrının korunmasız ve zavallı bu yaratıklarına karşı, insanca bir yaklaşımla, şefkatle eğiliminin vicdani sorumluluğunu taşıyarak, bu bilinçle elimizi uzattık. Onların canlarının, biz çevre insanlara emanet edildiğini düşünerek duyarlılık gösterdik. Merhamet suç olmasa gerek...

Duyuruda yer alan suçlamalar gerçek dışı dedim. Hangi nedenlerden; bunları arz etmeye çalışayım: Bir kere "kedi-köpek" denilmekle burada bu tür hayvanlar için karşı açık büfe kurulmuş intibai verilmektedir. İçin içinde köpek hiç olmadığı gibi, iki yavru kedinin dışında semtin diğer kedileri bile olmamıştır. Ancak bir ara -sanki biz bir kedi hayratı kurmuşuz gibi- sitenin bir başka yerinde yavrulamış bir başka kedinin iki yavrusunu da bilmediğimiz bir kişi getirip öbürlerinin yanına koydu. Maaalesef, sorumlulukları böyle başkasının üstüne yıkmak suretiyle vicdan serinleten insanlar da var... İki gün sonra bu yeni yavrular yine bilmediğimiz birisi tarafından yok edildiler. Onların anneleri olduğunu tahmin ettiğimiz bir kedi, günlerce site bahçesinde acı feryatlarla yavrularını arayıp durdu.

Yiyecek verdiğimiz iki yavru kediye, yiyecekleri, hep aynı saatlerde ve daima aynı noktada olmak üzere günde üç kez, her defasında yıkanmış temiz melamin tabaklarda verilmiştir. Ayrıca çevreye dökülüp saçılmamış diye bu tabaklar, plastik piza tepsisine konuluyordu. Verilen yiyecekler, kontrolsüz yemek artıkları değildi. İki yavrunun rahatça yiyebileceği dozlarda veriliyordu. Zaten zavallılar öylesine açtı ki, verileni yarım dakika içinde silip süpürüyorlardı. Yani, ifade edildiği gibi ortalığa saçılan yiyecek fazlası olmadı. Aksine eşim, kedilerle ilgilenmek üzere bahçede bulunduğu zamanlar içinde -hiç görevi olmadığı halde- bahçeye atılmış her türlü çöpü toplayarak sürekli muntaka temizliği yaptı.

Kedi yavrularının doğal ihtiyaçları için çevre sağlığı düşünülerek bir kutu içinde ithal mah hijyenik kedi kumu kullanılmıştır. İddia edildiği gibi çevreyi ve sağlığı tehdit edici bir durum asla olmamış, aksine bu bilinçle sahip olarak, aşırı dikkatle hareket edilmiştir.

Önceleri site sakini küçük çocuklar elbette iyi niyetlerle beslemeye katılmak istemişler. Yavruların hazmedemeyeceği oranlarda süt, bisküi, çiğ ciğer vermişler. Biz bunları gördükçe itiraz ederek önünü aldık. Onların ancak kontrollü ve ihtiyaçları kadar beslenmeleri gerektiğini bütün çocuklar kavradı. Sitenin küçük çocukları için yavru kedilerin bulunduğu noktalar, doğa ve hayvan sevgisinin odaklaştığı bir eğitim noktası haline geldi. Başlangıçta onlara karşı bilgisizliklerinden dolayı haşın ve zalim davranmaya başladılar. Artık herkes biliyor ki; insan sevgisi müşfik ve yumuşak davranmaya başladılar. Artık herkes biliyor ki; insan sevgisi ve çevre bilinci, doğa ve hayvan sevgisinden geçiyor. Anma ve şefkat duygularından yoksun yetiştirilmiş bireylerin toplumları da acımasız, saygısız, sevgisiz ve bencil oluyor.

Evlere alınmış iki yavrudan biri, bir süre sonra getirilip öbürlerinin yanına bırakıldı. Günlerden bir gün, bu kediler için sağladığımız muvakkat barınak yok edildi. Bahçede barınmakta olan üç yavru kediten biri -bir süre için eve alıştırılmış olan- Kurban Bayramının birinci gününün gecesinde başıboş sokak köpekleri

Sağdıç'ların korumaya çalıştığı yavrulardan biri, Ozan Sağdıç'ın fotoğraf stüdyosunda...

tarafından feci suretle katledildi. Ötekileri de aynı akıbete uğramasınlar diye, (kendilerini koruyacak düzeye gelinceye kadar) geceleri balkonumuza almaya karar verdik. Bu uygulamayı sürdürdük. Sabahları erken saatlerde bahçeye saldıığımız bu yavruları, hava kararınca, bahçeden alıp balkonumuzda muhafaza etmekteydik.

Elbette amacımız sitemizi kedi-köpek yuvası haline getirmek değildi. Ama bunlar birer emrivaki idiler, ve bu emrivakileri en iyi çözüme ulaştırmak gerekiyordu. zamanı gelince, onlarla ilgimizi kesecektik. Bundan öncede, aşılarını yaptırmayı ve yeni acılara neden olmamaları için de kısırlaştırmalarını düşündük. Bunun için, belediye veterinerine müracatta bile bulunduk.

Ancak biz, hiç bir şeyden habersiz bu masum yavruların canına kasedenlerin sadece başboş sokak köpekleri olduğunu sanıyorduk. Meğer insanlar arasında da anlayışsız ve amansız düşmanları varmış. Yavruları yukarıya almakta biraz geçtiğimiz 6 Temmuz pazar akşamı onları yerlerinde bulamadık.

Şimdi o iki korunmasız yavrunun nerede olduklarını bilmiyoruz. Eğer kaseden öldürülmüşlerse, dış tehlikelere karşı kendilerini koruyabilecek beceriye ve beslenecek güce sahip olmadıkları için gene de ölüme mahkum edilmiş bulunmaktadır. Böyle bir acımasızlığı insanlık onuruyla başdaştıramıyorum ve insanlık adına, bundan utanç duyuyorum.

İki kedi yavrusunun canına okumanın bir kahramanlık olmadığı açık olmakla birlikte, -her kimse- marifetini ancak hava kararınca gösterebilen bu karanlık kişi için maalesef bir ceza müeyyidesi yok. Hatta iki kedi yavrusunun kaybindan genelde büyük bir üzüntü duyulacağı, küçük de olsa bir tepki gösterileceğini beklemek de büyük bir sadıllık. Bu gerçeğin, üzülerek de olsa, farkındayım.

Bu gerçeğe rağmen ben, yine de, toplumda "Ait tarafı iki kedi yavrusu" deyip geçemeyecek vicdan sahibi kişilerin olduğuna inanmak istiyorum. Bu umuttan aldığım güvenle, sizleri de, bu tür davranışlara karşı daha duyarlı olmaya ve buna neden olanları utandırmaya kadar kınamaya davet ediyorum.

Güzel sitemizi daha güzel, daha içten, daha sevecen duygularla sarımsık olarak görmenin özlemiyle, saygılar sunarım.

Ozan Sağdıç

A1/10 Sakini

Bilgi için bütün site sakinlerine sunulmuştur.

ORHAN ÜZDEMİR

COMMODORE 386SX-LT

Notebook PC

Genel Merkez. Airbus. Hong Kong. Limo. Londra. Via Modem Istanbul. Hyatt Regency. Esenboğa Havaalanı. Bakanlıklar. Yataklı Vagon. Genel Merkez Mainframe'i. Ataköy Marina. 35° Kuzey 25° Batı. Santorini. Kemer. Saatte 145 km. Saat 9:00 Genel Merkez. Saat 22:00 evdeki çalışma odası. Via Modem Hong Kong...

***Yerinde duramayan işinsanları!
PC'nizi de götürün.***

Commodore Notebook PC'ler, 386SX ya da 286 merkezi işlem birimleri, güç kaynağı dahil 3.2 kg. ağırlıkları, 20 ya da 40 MB hard diskleri, VGA kartları, LCD ekranları ve olağanüstü performanslarıyla dünyanın her yerinde görev başında.

Commodore

Teleteknik

TELETEKNİK OR
YATIRIM
KURULUŞLARI

Ayrıntılı bilgi için 152 50 33'den CAN GÜLERMAN'ı arayabilirsiniz.

İyi kalpliler ve kedi severler! aps'a.

aps

aps Gayrettepe Büyük Sürmeli Oteli karşısı Mevlut Pehlivan Sok. No: 27

aps Bostancı Ankara Asfaltı, Bostancı Kavşağı Yeşilvadi Sok. No:6 İçerenköy *aps Ankara* Küçükesat Caddesi No: 85